

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2004:1

Ehdotus ulosottolain muuttamisesta
Kokonaisuudistuksen III vaihe

Lausuntotiivistelmä

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2004:1

Ehdotus ulosottolain muuttamisesta
Kokonaisuudistuksen III vaihe

Lausuntotiivistelmä

ISSN 1458-7149
ISBN 952-466-198-5
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
7.1.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä	
OTL Heidi Lindfors		Toimeksiantaja Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Ehdotus ulosottolain muuttamisesta. Kokonaisuudistuksen III vaihe. Lausuntotiivistelmä.			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Julkaisu sisältää tiivistelmän lausunnoista, jotka annettiin ehdotuksesta hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta. Ehdotus muodostaa ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen kolmannen vaiheen. Maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa eli ulosmittausta, myyntiä ja tilitystä koskevat ulosottolain 4-6 luku uudistettaisiin kokonaan. Ehdotuksesta saatiin lausunto 63 lausunnonantajalta. Yleisarviot ehdotuksesta olivat pääosin myönteisiä.			
Avainsanat: (asiasanat) ulosotto, ulosmittaus, pakkohuutokauppa			
Muut tiedot OM 16/41/2003, OM0560:00/06/01/1998, 1770/41/2000 OM Lisätiedot: LsN Tuula Linna ja LsN Tatu Leppänen (09) 160 03			
Sarjan nimi ja numero Lausuntoja ja selvityksiä 2004:1		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-198-5
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
7.1.2004

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) JL Heidi Lindfors	Typ av publikation Remissammandrag		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet Lagberedningsavdelningen		
	Datum då organet tillsattes		
Publikation (även den finska titeln) Ehdotus ulosottolain muuttamisesta. Kokonaisuudistuksen III vaihe. Lausuntotiivistelmä Förslag till ändring av utsökningslagen. Totalrevideringen fas III Remissammandrag			
Publikationens delar			
Referat Sammandraget gäller de utlåtanden som inkommit om förslaget till regeringsproposition om ändring av utsökningslagen. Förslaget utgör den tredje fasen av revideringen av utsökningslagen. Avsikten är att totalrevidera bestämmelserna om verkställighet av betalningsskyldighet, dvs. kapitlen 4–6 i utsökningslagen, vilka gäller utmätning, försäljning och redovisning. Förslaget har kommenterats av 63 remissorgan. Den allmänna bedömningen var i regel positiv.			
Nyckelord utsökning, utmätning, exekutiv auktion			
Övriga uppgifter JM 16/41/2003, OM0560:00/06/01/1998, 1770/41/2000 OM Tilläggsuppgifter: Lagstiftningsråden Tuula Linna och Tatu Leppänen tfn (09) 160 03			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2004:1		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-198-5
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO	1
1 Johdanto.....	2
1.1 Lakiehdotuksen valmistelu sekä lausunnonantajat ja lausunnot.....	2
1.2 Yleisarviot ehdotuksesta.....	4
2 Määritelmäsäännökset (4 luvun 1-4 §).....	8
3 Maksukehotus ja maksuaika (4 luvun 5-7 §).....	9
4 Ulosmittauksen kohde ja sivullisen asema (4 luvun 8-15 §).....	12
5 Ulosmittauskiellot ja – järjestys (4 luvun 16-24 §).....	14
6 Menettely ulosmittauksessa ja ulosmittauksen varmistaminen (4 luvun 25-32 §).....	17
7 Ulosmittauksen oikeusvaikutukset (4 luvun 33-34 §).....	19
8 Velkojien keskinäinen asema (4 luvun 35-38 §).....	20
9 Tulopohja palkan ulosmittauksessa (4 luvun 39-41 §).....	20
10 Ulosmittauksen määrä palkan ulosmittauksessa (4 luvun 42-49 §).....	22
11 Menettely palkan ulosmittauksessa (4 luvun 50-52 §).....	30
12 Maksusuunnitelma ja maksusopimus (4 luvun 53-55 §).....	31
13 Elinkeinotulon ulosmittaaminen (4 luvun 56-59 §).....	34
14 Saatavat ja eräät muut oikeudet (4 luvun 60-63 §).....	37
15 Yhteisomistus (4 luvun 64-67 §).....	38
16 Kuolinpesä (4 luvun 68-75 §).....	42
17 Myyntiä koskevat yleiset säännökset (5 luvun 1-2 §).....	46
18 Yleiset huutokauppaehdot (5 luvun 3-12 §).....	48
19 Yleiset säännökset huutokaupasta sekä irtaimen huutokauppa (5 luvun 13-31 §).....	51
20 Asianosais selvittely ja muu menettely kiinteistön huutokaupassa (5 luvun 32-46 §).....	54
21 Usean kiinteistön myynti (5 luvun 47-56 §).....	56
22 Vapaa myynti (5 luvun 60-65 §).....	57
23 Jakomenettely (6 luvun 1-11 §).....	58
24 Tilityksen edellytykset ja tilitysmenettely sekä jako-osan säilyttäminen ja erikseen tallettaminen (6 luvun 12-24 §).....	60
25 Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn (10 luvun 4, 5 ja 8 §).....	61
26 Ehdotuksen liitelait.....	62
26.1 Ulosottomaksuista annettu laki.....	62
26.2 Laki perintökaaren muuttamisesta.....	64
27 Muuta lausunnoissa esitettyä	65

1 Johdanto

1.1 Lakiehdotuksen valmistelu sekä lausunnonantajat ja lausunnot

Ehdotus hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta (24.6.2003) on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Ehdotus muodostaa ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen kolmannen vaiheen.

Kaikkiaan 84 viranomaiselle, yhteisölle ja järjestölle varattiin tilaisuus lausunnon antamiseen 15.9.2003 mennessä. Lausunnon toimitti 62 pyynnön saaneista. Lisäksi saapui yksi muu lausunto. Seuraavassa on luettelo lausunnonantajista (*:llä merkityt tahot eivät antaneet lausuntoa ja ∅:llä merkitty taho antoi lausunnon omasta aloitteestaan).

Sosiaali- ja terveysministeriö
Valtiovarainministeriö
Työministeriö
Kauppa- ja teollisuusministeriö

Eduskunnan oikeusasiamies
Oikeuskansleri
Verohallitus
Stakes

Etelä-Suomen lääninhallitus
Länsi-Suomen lääninhallitus
Itä-Suomen lääninhallitus
Länsstyrelsen på Åland
Oulun lääninhallitus*
Lapin lääninhallitus

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto
Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto*
Turun kihlakunnan ulosottovirasto
Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto
Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto
Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto
Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto
Kouvolan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto
Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto
Haapajärven kihlakunnanviraston ulosotto-osasto*

Helsingin maistraatti*
Turun maistraatti

Korkein oikeus*

Helsingin hovioikeus
 Itä-Suomen hovioikeus
 Oulun kärjäoikeus
 Espoon kärjäoikeus
 Turun kärjäoikeus

Suomen kuntaliitto

Eläketurvakeskus
 Työeläkelaitosten liitto (TELA)
 Kansaneläkelaitos
 Kuluttajavirasto
 Kuluttajatutkimuskeskus

Helsingin kaupunki
 Lappeenrannan kaupunki
 Kajaanin kaupunki

Suomen Kihlakunnanvoudit ry
 Poliisi-, ulosotto-, syyttävä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry*
 Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry
 Avustavat ulosottomiehet ja haastemiehet ry
 Suomen ulosottoapulaisten yhdistys ry
 Kärjäoikeustuomarit ry*
 Suomen hovioikeustuomarit ry
 Suomen Asianajajaliitto
 Julkiset oikeusavustajat ry
 Suomen Lakimiesliitto ry
 Oikeuspoliittinen yhdistys*

Suomen Pankkiyhdistys
 Suomen Vakuusyhtiöiden keskusliitto
 Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistys ry*

Pankkialan Asiakasneuvontatoimisto*

Takuu-Säätiö
 Velkaneuvonta ry
 Velkajärjestely-yhdistys ry (VJY)*
 Yrityssaneerausyhdistys

Helsingin työttömät ry*
 Katakombista elämään -liike
 Velkaloukku ry

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
 Veronmaksajain keskusliitto
 Suomen Kuluttajaliitto ry*
 Keskuskauppakamari
 Suomen Yrittäjät*

Marttaliitto*
 Mielenterveysyhdistys HELMI ry*
 Elatusvelvollisten liitto ry
 Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry
 Sosiaaliamiehet ry
 Sosiaalityöntekijäin Liitto ry*
 Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry
 Luottomiehet – Kreditmännens ry ☒

Viestintävirasto
 TeliaSonera Oyj
 Intrum Justitia
 Sampo Oyj*
 Nordea Pankki Suomi Oyj
 Luottokunta*
 Suomen Asiakastieto Oy*

Professori Erkki Havansi, Helsingin yliopisto*
 Professori Antti Jokela, Turun yliopisto*

Nordea Pankki Suomi Oyj ilmoittaa yhtyvän *Suomen Pankkiyhdistyksen* lausuntoon oman lausuntonsa ohella.

1.2 Yleisarviot ehdotuksesta

Lausunnonantajien yleisarviot ehdotuksesta olivat pääosin myönteisiä. Sitä pidettiin tarpeellisenä, perusteltuna ja kannatettavana. Kukaan lausunnonantajista ei ilmoittanut vastustavansa ehdotusta kokonaan. Eräät lausunnonantajat nostavat kuitenkin yleisenä ongelmana esiin velkojien aseman ja ehdotuksen vaikutukset kansalaisten maksumoraaliin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa yleisesti esityksen olevan oikeansuuntainen velallisen taloudellisen vähimmäissuojan turvaamisen suhteen. Käytänteiden kirjaaminen lakiin edistää velallisten yhdenvertaisuutta.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotuksen yleisiä tavoitteita tehokkaasti mutta kohtuullisesta ulosotosta kannatettavina.

Työministeriö pitää joustavuuden lisäämistä ulosotossa hyvänä kehityssuuntana. Joustavien normien ja harkintavallan lisääntyminen kuitenkin asettaa lausunnonantajan mukaan viranomaistoiminnalle entistä korkeampia laatuvaatimuksia ja edellyttää ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden seuraamista ja ohjaamista.

Kauppa- ja teollisuusministeriö pitää ehdotettuja muutoksia kokonaisuutena tarkasteltuna kannatettavina.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää ehdotuksessa esitettyjä tavoitteita ja keinoja niiden saavuttamiseksi pääosin tasapainoisina, kun otetaan toisaalta huomioon velkojan omistusoikeuden suojaan perustuva tehokkuusvaatimus ja toisaalta velallisen aineellisen vähimmäis-toimeentulon turva ja menettelylliset oikeusturvanäkökohdat.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää uudistusta tarpeellisena, sillä nykyiset säännökset ovat monilta osin puutteellisia. Lausunnonantaja pitää ehdotuksen yleistä tavoitetta – tehokas mutta kohtuullinen ulosotto – kannatettavana samoin kuin tavoitteeseen pääsemiseksi esitettyjä keinoja.

Stakesin mukaan esitetyt muutokset tukevat uudistukselle asetettuja tavoitteita ja ovat oikeansuuntaisia. Kohtuusnäkökohdat on pyritty ottamaan huomioon sekä velallisten että velkojien osalta.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää ehdotusta perusteltuna ja hyvänä.

Länstyrelsen på Åland pitää ehdotuksessa asetettuja tavoitteita tavoittelemisen arvoisena. Säännöksissä on otettu huomioon niin täytäntöönpanon tehokkuus, velallisen suoja kuin velkojankin intressit. Lausunnonantaja kannattaa ehdotusta.

Lapin lääninhallitus pitää ehdotusta kokonaisuudessaan toteuttamiskelpoisena.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto pitää ehdotusta pääosin kannatettavana.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää ehdotusta pääsääntöisesti hyvänä.

Kouvolan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan toteutuessaan ehdotus poistaa monia epäselvyyksiä ja yhtenäistää ulosottotoimintaa. Lausunnonantaja pitää ehdotukseen sisältyviä uudistuksia harkittuina ja eri osapuolten edut tasapainoisesti huomioon ottavina. Ulosotto muuttuu uudistuksen myötä entistä enemmän lainkäyttöksi, minkä vuoksi ulosottomiehen työpanosta tullaan tarvitsemaan aiempaa enemmän ulosoton kenttätöissä.

Oulun käräjäoikeus pitää esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia pääosin kannatettavina.

Turun käräjäoikeus pitää ehdotusta hyvin valmisteltuna, selkeästi kirjoitettuna ja tarpeellisena. Lausunnonantaja pitää kannatettavana sitä lähtökohtaa, että erityisesti pienituloisten velallisten asemaa parannetaan.

Kansaneläkelaitoksen mielestä on myönteistä, että ehdotuksessa pyritään lisäämään ulosoton joustavuutta ja parantamaan huonossa taloudellisessa asemassa olevien velallisten vähimmäissuojaa. Lausunnonantajan mukaan on myös positiivista, että säännökset ovat varsin lyhyitä ja niissä käytetään väliotsikoita.

Kuluttajavirasto pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina ja ehdotusta kokonaisuutena varsin onnistuneena ja oikeansuuntaisena. Lausunnonantaja huomauttaa ulosottomiehen harkittavallan oikeudenmukaisen ja yhdenmukaisen käyttämisen edellyttävän ulosottohenkilöstön kouluttamista, ohjausta ja seurantaan niin, että säännöksiä sovelletaan koko maassa asianmukaisesti.

Kuluttajatutkimuskeskus pitää uudistuksen tavoitteita ja niihin liittyviä keskeisiä ehdotuksia pääsääntöisesti perusteltuna. Lausunnonantaja kiittää säädöstekstin luettavuutta ja ymmärrettävyyttä.

Helsingin kaupungin mukaan ehdotetut uudistukset ovat perusteltuja, sillä ne lisäävät tehokkuutta ja joustavuutta ulosottoon.

Lappeenrannan kaupunki pitää ehdotuksessa korostettuja ulosoton tehokkuutta, kohtuullisuutta ja menettelyyn liittyviä oikeusturvanäkökohtia tärkeinä päämäärinä. Myös pyrkimys joustavampaan menettelyyn on lausunnonantajan mukaan toivottava kehityssuunta.

Kajaanin kaupunki pitää ehdotusta pääosin varsin perusteltuna. Ehdotus täyttää varsin hyvin ne tavoitteet, joita valmistelulle on asetettu.

Takuu-Säätiö kannattaa ehdotusta.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää ehdotuksen tavoitteita ja niiden saavuttamiseksi ehdotettuja keinoja hyvinä.

Eläketurvakeskus pitää ehdotusta kokonaisuutena hyvänä ja selkeyttävänä.

Työeläkelaitosten liiton mukaan ehdotus on kokonaisuutena tarkoituksenmukainen ja selkeyttää nykyistä ulosottokäytäntöä.

Keskuskauppakamari pitää ehdotusta pääosin onnistuneena.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan ehdotus kokonaisuutena menee yhteiskunnan, velallisten ja velkojien kannalta hyvään suuntaan.

Viestintävirasto pitää uudistuksen tavoitteita kannatettavina. Uudistus on hyvin valmisteltu ja ottaa vastakkaiset intressit tasapainoisesti huomioon.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liiton mielestä ehdotus on oikeansuuntainen.

Sosiaaliamiehet ry:n mukaan ehdotus on suhteellisen hyvin onnistunut tavoitteissaan.

Suomen Pankkiyhdistys pitää ehdotusta onnistuneena.

Velkaneuvonta ry pitää ehdotusta kokonaisuutena pääosiltaan oikeansuuntaisena.

Yrityssaneerausyhdistys pitää ehdotusta pääosin hyväksyttävänä ja kannatettavana.

Verohallinto pitää esitettyjä tavoitteita (tehokkuus, tuloksellisuus ja joustavuus) sinänsä asianmukaisina, mutta pitää tarpeellisena, että käsitteiden sisältö määriteltäisiin tarkemmin.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää ehdotusta hyvin ja perusteellisesti valmisteltuna. Säännökset ovat lausunnonantajan mielestä selkeästi esitettyjä, vaikka niihin sisältyy pykälät raskaiksi tekeviä säädösviittauksia.

Turun kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä, että ulosottolain säännöksiä uudistetaan. Lausunnonantajan mukaan ehdotus sisältää hyvinkin pikkutarkkoja säännöksiä, joiden käytännön toteuttaminen harkinnanvaraisuuden ja eri intressipiirien etujen vertailun vuoksi tulee lisäämään ulosottomiesten työtä.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry pitää ehdotusta rakenteeltaan onnistuneena ja kirjoitustavaltaan selkeänä. Ehdotus sisältää lausunnonantajan mukaan useita parannuksia.

Velkaloukku ry moittii ehdotetun lain rakennetta hajanaiseksi ja katsoo siinä olevan liikaa tukinnan varaan jäävää terminologiaa ja viittaussäännöksiä.

Näkemyksiä velkojen asemasta ja yleisestä maksumoraalista

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto pitää ehdotuksen pyrkimystä saavuttaa hyväksyttävä kompromissi velallisen ja velkojan intressien välillä ongelmallisena, sillä erityisesti ulosotto-menettelyä koskevien muutosten arvioiminen on vaikeaa. Lausunnonantaja pitää ehdotusta taloudellisesti tarkasteltuna velkojille epäedullisena. Kehitys on lausunnonantajan mukaan väärän suuntainen. Muutokset vähentävät ulosoton käytön houkuttelevuutta muihin perimis-muotoihin nähden.

TeliaSonera Oyj:n mukaan ehdotuksessa on runsaasti velallisten eduksi tehtyjä lievennyksiä. Toteutuessaan muutokset johtavat siihen, että velkojille tilitettävät kertymät pienenevät. Uudistusten aiheuttamat kustannukset jäävät velkojen maksettavaksi.

Länsi-Suomen lääninhallitus kokee uhkaksi sen, että aikaisemmat velallisten asemaa huomattavasti parantaneet ulosottolain muutokset yhdessä nyt ehdotettujen velallisten asemaa parantavien muutosten kanssa tulevat heikentämään kansalaisten luottamusta yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen kohteluun velkojen perinnässä. Lausunnonantaja kysyy, miten nämä muutokset vaikuttavat ihmisten käsityksiin maksumoraalista ja vastaavatko muutokset kansalaisten arvomaailmaa.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto pitää ehdotusta erinomaisena sen vuoksi, että lain kasuistisuus vähenee ja ymmärrettävyys lisääntyy. Lausunnonantajan kuitenkin kyseenalaistaa velallisten aseman parantamiseen tähtäävät muutokset. Muutokset ovat maksumoraalin kannalta arveluttavia. Vähimmäissuojan kehittäminen johtaa lausunnonantajan mukaan sen hyväksymiseen, ettei ulosotossa ole tarkoituskaan lopettaa lisävelkaantumista. Lausunnonantaja pitää myös kaavamaisena käsityksenä sitä, että velallisella joko on taikka ei ole ulosmitattavaa omaisuutta. Käytännössä velkojen maksuun käytetään lausunnonantajan mukaan myös sivullisten omaisuutta.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää ehdotusta pääsääntöisesti kannatettavana. Lausunnonantajan mukaan ulosoton perimistulos heikkenee, jos velallisen asemaa jatkuvasti parannetaan. Koska pankit ovat suuri velkojataho, voivat kansalaisten lainansaantimahdollisuudet heiketä ulosotto-perinnän vaikeutuessa. Lausunnonantajan mukaan samaan aikaan tehokas ja määrältään kohtuullinen ulosotto saattaa olla vain hurskas toive. Lausunnonantaja kiinnittää vielä huomiota siihen, että velallisia on monenlaisia, eivätkä kaikki ole uhreja. Joukossa on myös talousrikollisia ja omaisuuttaan velkojilta pimittäviä velallisia, joita varten pitäisi saada aivan erilaiset menettelytavat kuin ”normaaleille” ulosottovelallisille.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja Suomen Lakimiesliiton mukaan velallisen suojan osalta on muistettava, että suuren kansalaisjoukon saattaminen ulosottotoimenpiteiden ulkopuolelle on omiaan rappeuttamaan maksumoraalia.

2 Määritelmäsäännökset (4 luvun 1-4 §)

Ehdotuksen alun yleiseen säännökseen sekä määritelmäsäännöksiin otti kantaa viisi lausunnonantajaa.

4 luvun 1 § Maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan turvaavan ulosmittauksen käsite, edellytykset ja käyttöala jäävät ehdotuksessa epäselviksi. Lausunnonantajan mukaan tulisi selvyiden vuoksi myös todeta, että turvaava ulosmittaus ei voi merkitä poikkeusta liiallisen ulosmittauksen kiellostä.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan 4 luvun 1 §:n 2 momentin perusteluissa voisi esittää huomioitavaksi sen, ettei ulosmittaus tuota hakijalle etuoikeutta.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry kaipaa perusteluihin täsmällisempää selvitystä turvaavan ulosmittauksen käyttöalasta sekä soveltamisesimerkkejä.

4 luvun 2 § Palkka

Suomen Lakimiesliitto pitää 4 luvun 2 §:n ehdotusta siitä, että työsuhdeoptiot ovat ulosmitattavissa ilman rajoituksia, varsin kategorisena. Joissain apauksissa saattaisi olla perusteltua käsitellä optioita normaalin palkan tavoin. Lausunnonantajan mukaan työsuhdeoptioiden määrittelyä voisi käsitellä perusteluissa laajemmin tulkintaongelmien välttämiseksi.

Velkaneuvonta ry:n mukaan työmatkakulujen kohtuullisuusarvioinnin lähtökohtaa tulisi täsmentää. Verotuksessa käytännöt vaihtelevat. Säännöstä tarkentamalla estetään turhia riitatilanteita. Lausunnonantajan mukaan velkajärjestelyasioissa on jatkuvasti erimielisyyksiä velkojien kanssa siitä, miten työmatkakulut voidaan vähentää menoina.

3 Maksukehotus ja maksuaika (4 luvun 5-7 §)

Maksukehotusta ja maksuaikaa koskeviin säännöseldotuksiin otti kantaa 22 lausunnonantaja.

4 luvun 5 § Maksukehotus

Oulun käräjäoikeus pitää omatoimiseen ja vapaaehtoiseen velkojen suorittamiseen tähtäviä säännöksiä maksukehotuksesta hyvinä.

Kuluttajatutkimuskeskus kannattaa ehdotettua maksukehotusta koskevaa sääntelyä.

Suomen Kuntaliitto pitää maksukehotusta koskevaa ehdotusta selkeyttävänä ja perusteltuna.

Velkaloukku ry pitää ennen ulosmittausta tapahtuvaa maksukehotusta hyvänä menettelynä.

Perimistoimistojen Liiton mukaan maksuaikaa saisi kehotuksessa antaa enintään 10 päivää.

Intrum Justitia Oy:n mukaan maksukehotukseen sisältyvä maksuaika saisi olla korkeintaan 10 päivää, ellei velallinen ole tehnyt maksusopimusta tai ulosottomies ole antanut ylimääräistä maksuaikaa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo ulosoton suhteellisuusperiaatteen mukaista olevan, että oikeusvaikutuksiltaan ulosmittaukseen rinnastettaviin toimiin (mm. turvaavaan ulosmittaukseen) ei ryhdyttäisi maksukehotuksen maksuaikana, ellei ole aihetta epäillä täytäntöönpanon vaarantumista. Lausunnonantajan mukaan perustelujen ilmaisu, jonka mukaan väliaikais-toimi tai turvaava ulosmittaus voidaan ”tarvittaessa” toimittaa ennen maksukehotuksessa asetettua määräpäivää, on liian väljä ja voi siten johtaa siihen, että mainittuja toimia käytetään lähes automaattisesti.

Suomen Asianajajaliiton mukaan maksukehotuksesta tulisi selvittää velkojan nimi ja täytäntöönpanoperuste, jotta velallisella olisi mahdollisuus ottaa yhteyttä velkojaan maksusopimuksesta neuvottelemista varten.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto epäilee, että merkinnän jättäminen tekemättä rekisteriin maksuaikana maksetun asian vireilletulosta on omiaan alentamaan kynnystä päästää velka ulosottoon. Maksumoraalin kannalta päinvastainen ratkaisu voisi olla perustellumpi.

Verohallinto toteaa, että ehdotuksen mukaan ulosottoasian vireilletulosta ei tehdä merkintää rekisteriin, jos velallinen maksaa velan maksukehotuksen eräpäivään mennessä. Verovelkojan toimenpiteiden johdosta asia on kuitenkin saattanut mennä ns. protestilistalle. Vaikka velallinen on hoitanut asiansa ulosottoon nähden, tulee laiminlyönti verovelkojaa kohtaan julkiseksi. Tilanteen syntymisen estäminen vaatisi toimintatapojen yhteensovittamista ulosotossa ja verohallinnossa, jollei katsota olevan tarvetta tarkistaa lainsäädäntöä.

Verohallinto pitää 4 luvun 5 §:ssä mainitun veroennakon palautuksen sijasta parempana terminä veronpalautusta.

Etelä-Suomen lääninhallituksen mukaan 4 luvun 5 §:n säännös siitä, että veronpalautus voidaan ulosmitata ennen maksukehotuksen eräpäivää selventää käytäntöä. Lausunnonantaja on kanteluratkaisuisaan kiinnittänyt huomiota siihen, että pääsääntöisesti ei ole asianmukaista ryhtyä toimenpiteisiin ennen maksukehotuksen eräpäivää.

4 luvun 6 § Maksuaika

Valtiovarainministeriö pitää tuloksellisuuden ja joustavuuden lisäämiseksi perusteltuna lisätä ulosottolakiin säännökset maksuajasta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö huomauttaa, ettei velalliselle myönnettävän maksuajan enimmäisajan määräävä tekijä käy perusteluista ilmi. Lausunnonantajan mukaan olisi myös hyvä pohtia, onko viranomaisen päätettävissä oleva enimmäisaika pituutensa puolesta riittävä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä suhteessa vai tulisiko sitä kuluttaja-velallisen suojaamiseksi laajentaa ehdotetun kuuden kuukauden enimmäisajan puitteissa.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 6 §:ää ei ole valmisteltu ulosoton työnkulun ja realiteettien pohjalta. Ulosoton työnkulussa alle kolmen kuukauden ikäiset asiat ovat uusia, eikä lykkäysjärjestelmälle ole tarvetta. Säännöksessä ehdotetusta järjestelmästä koituisi lisätehtäviä ulosottoviranomaisille ja asianosaisille. Lausunnonantajan mukaan ehdotettua säännöstä ei tarvita.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan maksuaika velallisen pyytämänä ei tule toimimaan käytännön ulosoton summaarisessa menettelyssä.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää ehdotettua 2 kuukauden maksuaikaa melko lyhyenä.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää kahden kuukauden maksuaikaa järkevänä.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry esittää, että 4 luvun 6 §:n 3 momentti tulisi poistaa kokonaan, sillä se ei ole sopuosoinnussa säännöksen 1 momentin kanssa. Lausunnonantajan mukaan epäselvissä tapauksissa velallisen tulisi aina itse hakea hakijalta suostumus maksuaikaan.

Suomen Asianajajaliiton mukaan ulosottomiehellä ei pitäisi olla mahdollisuutta antaa velalliselle maksuaikaa, jos velkoja täytäntöönpanohakemuksessa saattaa ilmeiseksi, ettei velallinen ole vapaaehtoisessa perinnässä noudattanut annettuja maksuaikoja.

Perimistöimistöjen Liiton mukaan maksuaika tulisi suhteuttaa velallisen maksukykyyn. Maksuaikaa tulisi myöntää enintään kuukausi, hakijan suostumuksella enintään vuosi.

Intrum Justitia Oy:n mukaan ulosottihakemuksen ei tulisi raueta, vaikka hakija antaisi suostumuksen yli kuuden kuukauden maksuaikaan. Maksuaika tulisi suhteuttaa velallisen maksukykyyn. Velallisen maksukykyyn perustuva maksusopimus voisi olla myös kuutta kuukautta pitempi.

Velkaloukku ry:n mukaan maksuaikaa tulisi voida myöntää myös lapsen elatusmaksun perinnässä, jos velallinen tekee uskottavaksi ja selväksi, ettei hänellä ole mahdollisuutta suoritukseen nyt mutta lykkäyksen aikana mahdollisuus on, eikä lapsen toimeentulo ole vaarassa.

Yrityssaneerausyhdistyksen mukaan hakijan suostumuksella velalliselle tulisi voida myöntää maksuaikaa yli kuusi kuukautta. Ainakin kuuden kuukauden määräaika tulisi voida kerran uusia.

4 luvun 7 § Useita velkoja

Perimistöimistöjen Liiton mukaan maksukehotuksessa tulee aina asettaa maksamiselle määräpäivä, vaikka velallisella on ennestään ulosotossa muita velkoja.

Intrum Justitia Oy vastustaa ehdotusta velallisen valintaoikeudesta. Sen sijaan sivullisella valintaoikeus tulee olla.

Verohallinto pitää hyvänä asiana, että säännös velallisen valintaoikeudesta otetaan lakiin. Edellytys siitä, ettei velallisen valinta saa loukata tai vaarantaa muiden hakijoiden oikeutta, tulee lausunnonantajan mukaan edistämään velkojen välistä tasa-arvoa. Lausunnonantajan mukaan olisi luontevaa, että velallisen eri toimet voitaisiin mahdollisimman väljästi hyväksyä pyynnöksi kohdentaa maksu tietyn velan suoritukseksi. Esimerkiksi velan maksaminen sitä tarkoittavalla maksulipulla voitaisiin hyväksyä velan kohdentamista tarkoittavaksi tahdonilmaisuksi.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 7 § vaikuttaa pääosin toimivalta. Lausunnonantaja kuitenkin huomauttaa, että maksukehotukseen merkityn saatavan suoritus määräajassa tulee käyttää tämän saatavan hyväksi, vaikka velallisella olisi ulosotossa muitakin velkoja. Vastaava tilanne syntyy silloin, kun sivullinen maksaa velallisen puolesta ja osoittaa maksun tietyn saatavan suoritukseksi.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää 4 luvun 7.2 §:ää tarpeellisena ehdotuksena ja sanamuodoltaan sopivana.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry huomauttaa velallisen optio-oikeudesta, että velallisten maksukehotuksilla maksamien suoritusten käyttäminen muihin velkoihin voi käytännön syistä olla vaikeaa. Toisaalta optio-oikeuden puuttuminen on aina kierrettävissä suoralla maksulla velkojille tai merkitsemällä sivullinen maksajaksi, joten sen suhteen ei voi olla kovin ehdoton.

Suomen Lakimiesliiton mukaan säännös velallisen optio-oikeudesta selventää nykytilaa huomattavasti. Velallisten maksukehotuksilla maksamien suoritusten käyttäminen muihin velkoihin voi kuitenkin lausunnonantajan mukaan olla käytännön syistä vaikeaa.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää 4 luvun 7 §:n 2 momentin säännöstä sinänsä hyvänä, mutta pelkää sen aiheuttavan tulkinta- ja soveltamisriitoja.

Velkaloukku ry:n mukaan velallisen valintaoikeus tulisi rajoittaa tilanteisiin, joissa samalla velkojalla on samanarvoiset saatavat. Sivullisella tulee olla valintaoikeus, mutta sivullisena ei lausunnonantajan mukaan tule pitää velallisen intressipiiriin kuuluvia henkilöitä.

4 Ulosmittauksen kohde ja sivullisen asema (4 luvun 8-15 §)

Ulosmittauksen kohdetta ja sivullisen asemaa koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa 11 lausunnonantajaa.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää hyvänä asiana, että ehdotuksessa on selkeät ja täsmälliset säännökset sivullisen asemasta ulosotossa.

4 luvun 8 § Ulosmittauksen kohde

Suomen Asianajajaliitto huomauttaa, että 4 luvun 8 §:stä ei ilmene selvästi, onko velallisen omalle velalliselleen lähettämä lasku ulosmittauskelpoinen, jonka ulosottomies voisi 4 luvun 60 §:n nojalla maksukehotuksella periä suoraan velkojalle tilitettäväksi. Perusteluissa tulisi lausunnonantajan mukaan ottaa selvästi kantaa säännöksen soveltuvuudesta laskusaataviin.

Suomen Lakimiesliiton mukaan 4 luvun 8 §:n 1 momentin säännös on ulosotto-oikeudellisesti selkeä ja perusteltu. Lausunnonantajan mukaan esineoikeuden näkökulmasta voidaan perustellusti kysyä, onko mainittu säännös käsitettävä niin, että sillä (ja 4 luvun 18 §:n 1 momentilla) on tarkoitus sivuuttaa velkakirjalain 3 luvun säännökset kuten esimerkiksi VKL 31.2 §:n kollisionormi kaksoisluovutus- ja kaksoispanttaustapauksissa. On myös huomattava, että saatavan panttauksen sitovuutta ulosmittaus- ja konkurssivelkoja kohtaan koskeva korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö ei ole yksiselitteistä. Lausunnonantajan mukaan säännöksen voisi muotoilla siten, että ulosottosäännökset itsessään eivät muodosta estettä tulevan saatavan panttauksen tehokkuudelle ulosmittaus- ja konkurssivelkoja kohtaan niissä tilanteissa, joissa tuleva saatava muodostuu pääesineen tuotosta.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Suomen Lakimiesliiton* mukaan 4 luvun 8 §:n 2 momentti selkeyttää tuntuvasti kentällä tapahtuvia ulosmittauksia. Tosin säännös lisännee muutoksenhakuja ja myös itseoikaisun tarvetta. Sekundovelallisen oikeussuojantarve saattaa lausunnonantajien mukaan korostua.

4 luvun 11 § Yhteisomistusolettama

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto esittää, että 4 luvun 11 §:ää muutetaan sanamuodoltaan kattamaan myös ne yhteisomistustilanteet, joissa omistajia on useampia kuin kaksi.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 11 § tulisi muotoilla uudelleen esimerkiksi seuraavalla tavalla: ”Velallisen ja sivullisen yhteisessä hallinnassa olevan irtaimen omaisuuden katsotaan ulosmittauksessa kuuluvan heille yhtä suurin osuuksin, jollei muuta käy ilmi tai sivullinen osoita omaisuuden kuuluvan hänelle muun osuuden suuruisena”.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* pitävät 4 luvun 11 §:n sanamuotoa hieman epätarkkana. Velallisen osuus voi olla mikä tahansa murto-osa.

Turun käräjäoikeuden mukaan yhteisomistusolettama voi johtaa siihen, että sivullisomistaja johtuu tarpeettomasti nostamaan täytäntöönpanoriitakanteen.

4 luvun 13 § Kiinteä omaisuus

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Suomen Lakimiesliiton* mukaan 4 luvun 13 §:n 1 momentissa olisi selvyuden vuoksi perusteltua itse lakitekstissä mainita erikseen ainesosasta ja tarpeistosta.

4 luvun 14 § Keinotekoinen varallisuusjärjestely

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää tarpeellisena 4 luvun 14 §:n 2 momenttiin tehtyä tarkennusta ”tuntuvasti haittaamatta”, sillä KKO:n tulkinnat sivullisen kuulemisesta ovat olleet kovin muodollisia.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto kysyy, voidaanko alun perin 4 luvun 10 §:n mahdollisesti tehdyn ulosmittauksen perusteeksi voudin toimesta muuttaa 4 luvun 14 § sen jälkeen, kun ulosmittauksesta on valitettu. Vielä lausunnonantaja kysyy, jos menettely on mahdollinen, onko siitä tehtävä erillinen päätös ja onko sivullista vielä kuultava

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan keinotekoiseksi varallisuusjärjestelyksi tulisi laissa katsoa järjestely, jossa velallisella on hallussaan osamaksulla saatu omaisuus, jonka arvo ja maksamattomien osamaksuerien suuruus ovat myyjän ja velallisen järjestelyin jatkuvasti sellaiset, ettei ulosmittaus tuottaisi tulosta.

4 luvun 15 § Ehdollinen luovutus

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n mukaan 4 luvun 15 § merkitsee periaatteellisesti suurta muutosta nykytilaan. Lausunnonantaja pitää perusteltuna ja oikeansuuntaisena sitä, että omistuksenpidätys- ja takaisinottoehto rinnastetaan toisiinsa. Kysymys aktualisoituu käytännössä lähinnä ammattiautoilijoiden osamaksulla ostamien ajoneuvojen osalta, joihin myyjällä on vain takaisinotto-oikeus.

Suomen Lakimiesliiton mukaan takaisinotto- ja omistuksenpidätyssehdon rinnastaminen on perusteltu ja oikeansuuntainen muutos silloin, kun mainittuja ehtoja käytetään myyjän hintasuojan turvaamiseksi.

Perimistöimistöjen Liiton mukaan nykyistä menettelyä selventää, jos eroa ei enää tehdä omistuksenpidätys- ja takaisinottoehdon välillä.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto ehdottaa, että 4 luvun 15.2 §:ään lisättäisiin seuraava säännös: ”Luovutettu omaisuus voidaan kuitenkin ulosmitata, milloin kauppahintasaatavan maksamiseen tai muun oikeuden suorittamiseen liittyy 14 §:ssä mainittu keinotekoinen varallisuusjärjestely”. Lausunnonantajan mukaan käytännössä on tehty täytäntöönpanon kiertämiseksi järjestelyjä, joissa velallinen on myynyt omaisuutta sivulliselle ja kauppahinta on sovittu maksettavaksi vasta 10 vuoden kuluttua.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto huomauttaa, olisiko 4 luvun 15.2 §:n perusteluissa syytä mainita vakuusluovutus. Tällaisen luovutuksen ei ole katsottu olevan tehokas luovuttajan velkojia kohtaan.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan ehdollisesti sivulliselle luovutettu omaisuus, jota ei saa ulosmitata, antaa mahdollisuuden keinotekoisiiin ehtoihin ulosoton välttämiseksi.

5 Ulosmittauskiellot ja – järjestys (4 luvun 16-24 §)

Ulosmittauskielloja ja ulosmittausjärjestystä koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa 24 lausunnonantajaa.

4 luvun 16 § Turhan ulosmittauksen kieltö

Eduskunnan apulaisoikeusasiamehen mukaan 4 luvun 16 §:n erityisestä syystä mahdollinen poikkeus turhan ulosmittauksen kieltoon on säännelty liian väljästi. Lausunnonantajan mukaan säännöstä tulisi perusteluissa lausutulla tavalla täsmentää ja korostaa, että kyseessä on erityistilanne, jossa hakijan etu vaatii sellaisenkin omaisuuden ulosmittaamista, johon kohdistuu runsaasti vakuusoikeuksia.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää ehdottoman tärkeänä, että säädetään ulosmittauksen jälkeisestä ulosmittauksen turhaksi käymisestä. Käytännössä usein vasta ulosmittauksen jälkeen käy ilmi, ettei kohteella ole ulosmittausarvoa.

Länsi-Suomen lääninhallituksen mukaan säännös ehdotetussa muodossa saattaa velalliset epätasa-arvoiseen asemaan riippuen siitä, onko velallisella ulosotossa useita vai vain yksi tai vähäinen määrä velkojia. Yhden velkojan tapauksessa voisi omaisuutta realisoitaessa velkojalle kertyä vähäistä suurempi määrä varoja, mitä ei tapahtuisi, jos samoja varoja jakamassa olisi useampi velkoja. Säännös tulisi lausunnonantajan mukaan kirjoittaa siten, että vähäistä suurempaa määrää arvioidaan velkojille jaettavaksi tulevan kertymän perusteella, ei kullekin velkojalle erikseen arvioitujen kertymien perusteella.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan 4 luvun 16 §:n 2 momentti vaikuttaa hieman ristiriitaiselta ja monimutkaiselta 5 luvun 44 §:ssä tarkoitetun alimman hyväksyttävän tarjouksen kanssa. Lausunnonantajan mukaan kenenkään oikeusturva ei vaarannu, vaikka hakijalle ei kertyisikään vähäistä suurempaa määrää, jos hakija on hyväksynyt alimman hyväksyttävän tarjouksen ylittävän huudon eikä toimitusmies pidä tarjousta alihintaisena.

Kouvolan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää 4 luvun 16 §:n 1 momentin toista lausetta turhana. Lausunnonantajan on vaikea kuvitella tilannetta, jossa siitä olisi hyötyä.

Turun käräjäoikeus ehdottaa 4 luvun 16 §:ään lisättäväksi vähäisen kertymän määrään kiinteän euromääräisen rajan. Raja voitaisiin lausunnonantajan mukaan asettaa erisuuruiseksi kiinteän ja irtaimen omaisuuden ulosmittaamiselle.

4 luvun 17 § Vähimmäiskertymä

Itä-Suomen lääninhallitus toivoo, että ehdotuksessa olisi otettu enemmän kantaa vähimmäiskertymään tilanteessa, jossa perittävänä ovat huomattavan suuret velat ja ainoana ulosmitattavana kohteena on esimerkiksi pieni eläke.

Kouvolan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää 4 luvun 17 §:ssä olevaa mainintaa estetodistuksen antamisen kohtuuttomuudesta turhana. Saatava voidaan estetodistuksen jälkeen lähettää uudelleen ulosottoon tai jättää passiiviperintään.

4 luvun 18 § Pirstomiskielto

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 18 § tulisi muotoilla uudelleen niin, että omaisuuden tuotto voitaisiin ulosmitata erikseen. Esimerkiksi sijoittaja voi omistaa kiinteistöjä, osakkeita ja muuta omaisuutta, josta hän saa pääomatuloa. Lausunnonantajan mukaan ongelmana on maksukielto, jos yksityisen elinkeinonharjoittajan tulo ei ole elinkeinotuloa. Maksukielto tulisi voida antaa jatkuvana olemaan voimassa toistaiseksi.

Viestintävirasto huomauttaa, että 4 luvun 18 §:ssä tulisi oikeustilan selkeyden vuoksi täsmentää, milloin ulosmittauksen jälkeen jäävän taloudellisen kokonaisuuden voidaan katsoa tulevan hyödyttömäksi tai sen arvon laskevan huomattavasti.

4 luvun 19 § Eräitä muita ulosmittauskieltoja

Kansaneläkelaitoksen mukaan on tarpeen selventää 4 luvun 19 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtien tulkintaa. Nykyisin vastaavien säännösten (UL 4:7.3) soveltamisessa on ollut tulkinnanvaraista, voidaanko kansaneläkelaitoksen maksama, valtakirjalla palveluntuottajalle suoritettu sairaanhoitokustannusten korvaus ulosmitata. Yhtä lailla selvennystä vaatii se, voidaanko suoraan vuokranantajalle maksettava asumistuki ulosmitata.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry pitää 4 luvun 19 §:n 2 momenttia teoreettisena. Säännös ehdotetussa muodossaan mahdollistaa lausunnonantajan mukaan epäasiallisen ”tilikikkailun”.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liiton mielestä myös Suomessa pitää - Tanskan mallin mukaan – puolison tai lasten saaman elatusavun olla ulosmittauskelpoisen tulon ulkopuolella.

4 luvun 20 § Erottamisetu

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää velallisen perusturvallisuuden kannalta merkityksellisenä erottamisetua koskevaa ehdotusta, jonka mukaan velallinen saisi pitää itsellään kaksi kertaa suojaosuuden määrän.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan velalliselle tulisi ehdottomasti taata kohtuullisen asunnon ja auton erottaminen ulosotosta, koska se takaisi mahdollisuuden jatkaa normaalia elämää.

Länsi-Suomen lääninhallituksen mukaan ei ole syytä muuttaa tämänhetkistä käytäntöä, jonka mukaan velalliselle jätetään yhden kuukauden suojaosuutta vastaava määrä varoja. Lausunnonantajan mukaan nykykäytäntö turvaa riittävästi velallisen aseman.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 20 §:n 6 kohta on säädetty liian suureksi. Kuukauden suojaosuus olisi lausunnonantajan mukaan riittävä.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto pitää suojaosuuden kaksinkertaista määrää turhan suurena.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto pitää ulosmittauksesta erotettavaa suojaosuuden kaksinkertaista määrää ylimitoitettuna ja kohtuuttomana velkojia kohtaan.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* pitävät 4 luvun 20 § 1 momentin 6 kohdan osalta nykyistä kuukauden suojaosuutta riittävänä. Ehdotus johtaisi lausunnonantajien mukaan siihen, ettei luonnollisten henkilöiden pankkitileiltä olisi paljoa ulosmitattavaa.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry:n mukaan 4 luvun 20 §:n 1 momentin 6 kohdan suojaosuus tulisi laskea yksinkertaisena. Lausunnonantajan mukaan ehdotettu säännös on ris-tiriidassa palkan suojaosuuden määrän kanssa. Pitkään samassa työpaikassa olevat velalliset, joiden palkkaan voidaan kohdistaa ulosmittaus, joutuvat huonompaan asemaan kuin sellaiset velalliset, joiden työnantaja vaihtuu usein.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan erottamisetuna tulee olla vain yksinkertainen suojaosuus velallisten yhdenvertaisuuden vuoksi.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* pitävät 4 luvun 20 §:n 1 momentin 7 kohdan säännöstä perusteltuna.

4 luvun 23-24 § Ulosmittausjärjestys ja siitä poikkeaminen

Kuluttajatutkimuskeskus pitää ehdotettua ulosmittausjärjestystä perusteltuna, koska se pyrkii suojaamaan vakituista asuntoa ja toimeentuloa ja elinkeinonharjoittajan osalta toiminnassa välttämättömiä tuotanto- ja raaka-aineita.

Helsingin hovioikeuden mukaan on syytä edesauttaa velallisen elinkeino- tai ammattitoiminnan jatkuvuutta myös ulosmittausjärjestystä koskevalla säännöksellä.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto pitää sitovaa ulosmittausjärjestystä jäykkänä ja byrokrattisena. Lausunnonantajan mukaan säännökset tulisi kirjoittaa siten, että ulosottomiehellä on valtuudet tarvittaessa poiketa säännönmukaisesta järjestyksestä. Lausunnonantajan mukaan ulosmittaus on aina tehtävä kiireellisesti. Asianosaisten kuuleminen ja säännönmukaisesta ulosmittausjärjestyksestä poikkeamisesta sopiminen johtaa lausunnonantajan mukaan helposti omaisuuden katoamiseen ja täytäntöönpanon kiertotoimiin.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry:n mukaan 4 luvun 23 §:n 1-3 kohtia ei tulisi asettaa järjestykseen, vaan ulosmittausjärjestys tulisi jättää niiden osalta ulosottomiehen harkittavaksi tapauskohtaisesti.

Suomen Asianajajaliiton mukaan ulosmittausjärjestyksestä sopiminen asianosaisten kesken voi johtaa yhteydenottoihin ja neuvotteluihin, jotka ovat henkisesti rasittavia ja ahdistavia velkojalle silloin, kun tämä on luonnollinen henkilö. Kaikkien aloitteiden, yhteydenottojen ja neuvottelujen tulisi tapahtua ulosottomiehen johtamana ja välityksellä ainakin silloin, kun velkojana on luonnollinen henkilö, joka ei ole ilmoittanut haluavansa neuvotella velallisen kanssa yksin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan ulosmittausjärjestyksestä poikkeamista koskevan säännöksen (4 luvun 24.1 §:n) 3 ja 4 kohdat ovat sisällöltään väljiä ja antavat ulosottomiehelle melko laajan harkintavallan. Lausunnonantajan mukaan näitä poikkeusperusteita ei pitäisi soveltaa velallisen asunnon osalta, vaan säännöstä tulisi rajoittaa.

6 Menettely ulosmittauksessa ja ulosmittauksen varmistaminen (4 luvun 25-32 §)

Menettelyä ulosmittauksessa ja ulosmittauksen varmistamista koskeviin säännösehdoiksiin otti kantaa yhdeksän lausunnonantajaa.

4 luvun 26 § Ulosmittauksen voimaantulo ja maksukielto

Itä-Suomen lääninhallitus pitää 4 luvun 26 §:n säännöstä selkeänä. Ulkomailla olevalle suoritusvelvolliselle annettavan maksukiellon oikeusvaikutukset jäävät riippumaan kyseisen valtion lainsäädännöstä, joten lainsäädännön harmonisointi esimerkiksi EU:n alueella olisi tältä osin tarpeellista. Lausunnonantajan mukaan siitä huolimatta, että tulopohjaan voidaan lukea myös ulkomailta saatu eläke, se ei aina ole perinnän kannalta riittävää, vaikka Suomesta saatavasta etuudesta voidaankin ulosmitata säännönmukaista suurempi määrä.

Eläketurvakeskus ja Työeläkelaitosten liitto ehdottavat, että ulosottolakiin tai -asetukseen otettaisiin säännös siitä, että maksukielto tulisi toimittaa eläkelaitokselle viimeistään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää. Näin siksi, että käytännössä tieto eläkkeen ulosmittauksesta tai muista pidätyksistä tulee viedä eläkkeen maksujärjestelmään jo useita päiviä ennen päivää, jolloin eläke on nostettavissa saajan tililtä.

Työeläkelaitosten liiton mukaan ehdotuksessa jää epäselväksi se, jatkuuko ulosoton maksukielto ennallaan, jos määräaikaista eläkkeitä aletaan maksaa katkojen jälkeen uudelleen.

Helsingin hovioikeuden mukaan ulosmittauksen oikeusvaikutusten sitominen ulosmittauspäätökseen on ongelmallista silloin, kun velallinen omistaa esineen yhdessä toisen kanssa ja velallisen osa esineestä ulosmitataan, koska määräämiskielto koskenee koko esinettä. Lausun-

nonantaja esittää lisäksi lakiin selventävää säännöstä siitä, milloin ulosmittaus tulisi voimaan esineen yhteisomistajaa kohtaan tilanteessa, jossa yhteisomistusesine ulosmitataan kokonaan.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää 4 luvun 26 §:n 3 momentin säännöstä ulkomaille lähetettävästä maksukiellosta tarpeettomana. Tulosten saaminen sen avulla olisi hyvin epävarmaa ja tällainen maksukiello aiheuttaisi myös käänköngelmia.

4 luvun 27 § Arviointi ja luettelointi

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää 4 luvun 27 §:ssä asetettua arviointivelvollisuutta varsin tiukkana, sillä ulosmittaustilanteessa tarkan arvion tekeminen on usein mahdotonta.

4 luvun 29 § Haltuun ottaminen

Kouvolan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan 4 luvun 29 §:ssä uhkasakon asettamismahdollisuuden tulisi koskea myös säännöksen 2 momentin tilannetta.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää 4 luvun 29 §:n 2 momentin sanamuotoa ”velallisen hallussa” ongelmallisena yhteisomistustilanteessa silloin, kun kiinteistöön kiinnitetyt panttikirjat, jotka eivät ole velan vakuutena, ovat yhteisomistajan hallussa ja tämä kieltäytyy niitä luovuttamasta.

Suomen Asianajajaliiton mukaan 4 luvun 29 §:n 1 momentin toinen virke tulisi muuttaa kuulumaan: ”Ulosmitatut esineet voidaan jättää merkittynä tai merkitsemättä velallisen käyttöön, jos ulosottomiehellä on erityinen peruste olettaa, ettei hukkaamisvaaraa ole.” Muutoin ulosottomiehelle voi syntyä houkutus esineiden siirto- ja säilytysvaivan välttämiseksi jättää omaisuus liian kevein perustein velallisen haltuun. Menetykset määräämiskiellon rikkomistapauksissa jäisivät liian helposti velkojien kannettavaksi, jos velvollisuus ottaa esineet haltuun edellyttää koko lailla selvää uhkaa siitä, että velallinen hukkaa esineet.

Helsingin hovioikeuden mukaan 4 luvun 29 §:stä tulisi nimenomaisesti käydä ilmi, että poliisin virka-apu on käytettävissä ulosmitatun omaisuuden haltuun ottamisessa. Selkeä asiavaltuuden myöntäminen ulosottomiehelle asiakirjan kuolettamisessa säännöksen 3 momentissa ehdotetuin tavoin on lausunnonantajan mukaan kannatettavaa. Epäselväksi kuitenkin jää, kuka voi valittaa ulosottomiehen asiakirjan kuolettamisen hakemista koskevasta päätöksestä ja voidaanko valittaa sekä ulosottomiehen kieltäytyessä kuolettamisen hakemisesta että suostuessa siihen. Lausunnonantaja huomauttaa vielä, että ehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen sivulla 53, ylimmässä kappaleessa olevat viittaukset tiettyihin säännöksiin eivät enää pidä paikkaansa.

7 Ulosmittauksen oikeusvaikutukset (4 luvun 33-34 §)

Ehdotuksen ulosmittauksen oikeusvaikutuksia koskeviin säännöksiin otti kantaa neljä lausunnonantajaa.

4 luvun 33 § Määräämiskielto

Helsingin hovioikeus pitää ehdotetunlaista määräämiskieltoa velalliselle hyvänä. Selvyyden vuoksi voitaisiin säännökseen lisätä, että määräämiskielto koskee myös esineen määräosin omistavaa yhteisomistajaa. Säännös asettaa ulosottomiehen ammattitaidolle korkeat vaatimukset.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto huomauttaa tarpeesta tarkentaa 4 luvun 33 §:n perusteluja velkoihin nähden säädettävän tehottomuuden korjautumisen osalta tilanteessa, jossa ulosmittaus myöhemmin peruutetaan. Esimerkiksi muutoksenhakutilanteessa saattaa tulla esiin kysymys siitä, korjautuuko tehottomuus joka suhteessa.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 33 §:n toiseen lauseeseen pitäisi lisätä sellainen sivullinen, jota tarkoitetaan 4 luvun 14 §:ssä.

Suomen Asianajajaliiton mukaan 4 luvun 33 §:n 1 momentin säännöstä ei tule rajoittaa vain yhtiöön, jossa velallisella on omistukseen perustuva määräysvalta. Ehdotettua säännöstä ei voitaisi soveltaa yhtiöihin, joissa bulvaanit tai velallisen vaikuttamiselle alttiit läheiset tekevät päätökset. Lausunnonantajan mukaan säännöksestä tulisi tulkintaongelmien välttämiseksi vähintään poistaa sanat ”huomattava” ja ”määräysvalta” ja muuttaa kohta kuulumaan: ”Mitä tässä säädetään, koskee yhtiötä, jossa velallisella on omistukseen, sopimukseen tai muuhun seikkaan perustuva tosiasiallinen määräävä vaikuttamismahdollisuus.”

Suomen Asianajajaliitto ehdottaa 4 luvun 33 §:n 3 momentin osalta, että ulosottomiehelle säädetään velvollisuus kieltää tai peruuttaa lupa, jos velkojat saattavat ilmeiseksi, että velallinen tulee vaarantamaan velkojien maksunsaannin esimerkiksi myymällä tavaravaraston polkumyynnillä.

8 Velkojen keskinäinen asema (4 luvun 35-38 §)

Velkojen keskinäistä asemaa koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa neljä lausunnonantajaa.

4 luvun 37 § Ulosmittaus ja muu maksukyvyttömyysmenettely

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää hyvänä, että ulosoton suhteesta muihin samaan aikaan vireillä oleviin maksukyvyttömyysmenettelyihin säädetään selkeästi.

4 luvun 38 § Vakuus- tai käyttöoikeus

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto pitää 4 luvun 38 §:ää erittäin hyvänä ja kannatettavana.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry pitää 4 luvun 38 §:ssä ehdotettua järjestelyä hyvänä. Pantinhaltijan asemaan ehdotus toisi merkittävän muutoksen, jota voidaan perustella hakija-velkojan aseman parantamisella.

Suomen Lakimiesliitto toteaa 4 luvun 38 §:n tuovan pantinhaltijan asemaan merkittävän muutoksen, jota voidaan perustella hakija-velkojan aseman parantamisella.

9 Tulopohja palkan ulosmittauksessa (4 luvun 39-41 §)

Tulopohjaa palkan ulosmittauksessa koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa kahdeksan lausunnonantajaa.

4 luvun 39 § Tulopohjaan kuuluvat etuudet

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan tulisi harkita lakiin otettavaksi säännös, joka velvoittaa ottamaan palkan ulosmittauksessa huomioon ulkomailla tuloista säännönmukaisesti maksettavat verot.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan olisi selvyiden vuoksi hyvä, jos 4 luvun 39 §:n säädöstekstissä todettaisiin, ettei 4 luvun 19 §:ssä tarkoitetun ulosmittauskiellon alaisia eriä oteta huomioon tulopohjaa laskettaessa.

Eläketurvakeskus pitää selkeyden kannalta hyvänä, että työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun vähentäminen tulopohjasta mainitaan laissa. Säännös on omiaan vähentämään virheitä maksuvelvollisten toteuttaessa ulosottomiehen lähettämää maksukieltoa.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto toivoo lainsäätäjän ottavan kantaa siihen, voidaananko palkan ulosmittauksessa nettotulon vähennyksenä hyväksyä velallisen suuret matkakulut.

Verohallinto toteaa, että ennakonpidätyksen ohella huomioon otettavana muuna verona voidaan kyseeseen tulla myös arvonlisävero. Arvonlisävero on kuitenkin välillinen vero, jonka aiheuttama rasitus ei kohdistu varsinaiseen verovelvolliseen. Lausunnonantaja kuitenkin katsoo, että ulosottomenettelyn selkeyden vuoksi lienee kaikkia verolajeja kohdeltava samalla tavalla huolimatta niiden mahdollisista verotuksellisista erityispiirteistä. Lausunnonantajan mukaan ehdotusta lienee ymmärrettävä niin, että muun veron suorittamisen tulee tapahtua samana aikana, jona palkan ulosmittaus on voimassa. Muut verot voitaneen ottaa huomioon vain velallisen vaatimuksesta.

Länsi-Suomen lääninhallituksen mukaan tulisi säädöksessä vielä selvemmin mainita luontoisetujen kuuluminen tulopohjaan. Palkan maksajalle lähetettävään maksukieltoon liitettävät ohjeet tulee laatia nykyistä huomattavasti selvemmiksi, jotta maksajalle tulee yksiselitteisen selväksi, miten ulosottopidätys lasketaan.

4 luvun 41 § Kohtuullisen palkan arvioiminen

Perimistöimistojen Liiton mukaan kohtuullisen palkan arviointi on osoittautunut käytännössä erittäin ongelmalliseksi ja aiheuttanut paljon täytäntöönpanoriitoja. Lausunnonantajan mukaan säännöksestä tulisi käydä ilmi, että ulosottomiehellä on velvollisuus esillä olevissa tilanteissa palkan arviointiin.

Yrityssaneerausyhdistyksen mukaan 4 luvun 41 §:n säännöksessä tulisi antaa ulosottomiehelle ohje siitä, että tavanomaista pienempää palkkaa maksavan yrityksen tuotto ja siis palkanmaksukyky tulee ottaa huomioon, kun on kysymys osakkaana tai osakkaan tavoin palkkaa tai muita etuuksia saavan perheenjäsenen kohtuullisen palkan arvioinnista.

10 Ulosmittauksen määrä palkan ulosmittauksessa (4 luvun 42-49 §)

Ulosmittauksen määrää palkan ulosmittauksessa koskeviin säännösehdoiksi otti kantaa 43 lausunnonantaja.

4 luvun 42 – 43 § Suojaisuus ja määräajoin maksettava palkka

Valtiovarainministeriö pitää kohtuullisen toimeentulon varmentamiseen liittyviä ehdotuksia asianmukaisina.

Kajaanin kaupungin mukaan suojaosuuksia koskevat uudistukset ovat perusteltuja.

Suomen Lakimiesliitto pitää palkanulosmittausten porrastuksia parannuksena.

Itä-Suomen lääninhallituksen mukaan velallisen suojan laajentaminen on johdonmukainen jatkumo lainsäädäntöön sosiaalisin perustein tulleisiin helpotuksiin.

Lapin lääninhallitus pitää hyvänä asiana, että heikossa taloudellisessa asemassa ja usein myös pitkään toistuvaissuoritusten ulosmittauksen kohteena olevien velallisten vähimmäissuojaa kehitetään mm. lieventämällä palkasta ulosmitattavaa määrää ja laajentamalla vapaakuukausjärjestelmää. Toisaalta on kohtuullista, että hyvätuloisten osalta ulosmittavaa määrää esitetään nostettavaksi.

Helsingin hovioikeuden mukaan toistuvaistulon jakaminen ulosmittauksen määrän laskemisessa kolmeen ryhmään on kannatettavaa.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto pitää hyvänä pyrkimystä parantaa pienituloisten velallisen vähimmäissuojaa. Ulosmittauksen lieventäminen voi vaikuttaa positiivisesti pienituloisimpien velallisten selviytymiseen.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan tasa-arvoisuutta lisää se, että suurituloisilta voidaan ulosmitata nykyistä enemmän.

Oulun käräjäoikeus pitää perusteltuna sitä, että toistuvaistulon ulosmittauksessa pienituloisten velallisten asema paranee ja suurituloisiin velallisiin kohdistuva ulosotto tehostuu.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liiton mukaan pienituloisten velallisten osalta ehdotus vähentää köyhyyttä ja syrjäytymistä. Progressiivisen ulosmittausmäärän laskemistavan käyttöönottoa lausunnonantaja pitää kohtuullisena. Nostamalla ulosmittaamatta jätettävää osuutta lievennetään kannustinongelmia ja vähennetään velallisten hakeutumista harmaan työvoiman piiriin. Lausunnonantajan mukaan on hyvä, että elatusvastuu voi oikeuttaa suurempaan suojaosuu-teen.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ehdotuksessa keskitytään toistuvaistulojen kohdalla liikaa velallisten etujen varjelemiseen.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry pitää avopuolison rinnastamista aviopuolisoön sinänsä yhteiskunnallisen kehityksen tuloksena perusteltuna. Se saattaa kuitenkin johtaa tulkinnanvaraisiin tilanteisiin. Lausunnonantaja esittää muutosvaihtoehdoksi sen, että avopuoliso otettaisiin huomioon suojaosuutta määrättäessä silloin, kun avopuolisoilla on (tai on ollut) yhteinen lapsi.

Suomen Lakimiesliitto pitää avopuolison rinnastamista aviopuolisoön sinänsä yhteiskunnallisen kehityksen tuloksena perusteltuna. Lausunnonantajan mukaan lainsäädännössä tulisi pyrkiä siihen, että avopuolisoiden määrittely olisi eri oikeudenaloilla samanlainen.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää hyvänä asiana, että 4 luvun 42 §:ssä on pyritty määrittelemään se, milloin jonkun henkilön katsotaan olevan suojaosuutta korottavalla tavalla velallisen elatuksen varassa. Säädöstekstissä tulisi nimenomaisesti todeta tilanteista, joissa velallisen lapsi asuu muualla. Lausunnonantaja pitää yhdenvertaisuusnäkökulmasta jossain määrin arkana sitä, että muusta kuin määräajoin maksettavasta palkasta suojaosuus on kaksi kolmasosaa palkkaerien suuruudesta riippumatta. Määräajoin palkkaa saava velallinen voi joissain tilanteissa joutua huonompaan asemaan kuin epäsäännöllisesti palkkaa saava. Ulosottomies voi tosin suorittaa ulosmittauksen epäsäännöllisesti palkkaa saavan 4 luvun 43.1 §:n 3 kohdan mukaan, mutta tämän edellytyksenä oleva vuoden aikana kertyvän palkan arviointi voi käytännössä olla vaikeaa.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto katsoo, että säännös velallisen elatuksen varassa olevasta henkilöstä saa aikaan ”järjestelyaltiutta” ja herättää oikeutettua katkeruutta. Lausunnonantaja kysyy vielä, miksi kahdelta viikolta maksettavalle palkalle lasketaan perustelujen mukaan suojaosuus 15 päivältä, kun taas palkka lasketaan 14 päivältä.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistys esittää seuraavaa muutosta 4 luvun 42 §:ään: ”Velallisen elatuksen varassa olevana pidetään henkilöä, jonka itsensä saama tulo ei ylitä velallisen huollettavan osalle laskettavaa suojaosuutta...”

Julkiset Oikeusavustajat ry:n mukaan ehdotus ratkaisee puolison elatukseen liittyvät käytännön ongelmat ainakin tyydyttävällä tavalla. Hyvin pienenä ongelmana ehdotuksessa on se, että puolison tulojen ollessa alle 540 euroa, saa velallispuoliso täyden vähennyksen puolisostaan. Lausunnonantaja kuitenkin toteaa, ettei ehdotettuun selkeään säännökseen ole syytä tämän vuoksi sisällyttää liukumia tai monimutkaisia laskemissääntöjä.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää ehdotusta suurituloisten velallisten suojaosuuksista tarkoituksenmukaisena ja perinnän kannalta erittäin hyvänä asiana. Lausunnonantaja kuitenkin asettaa ehdotetun kolmen vuoden siirtymäajan pituuden kyseenalaiseksi velkojien saatavien kertymistä koskevien odotusten vuoksi.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä, että suurituloisilta voidaan ehdotuksen mukaan ulosmitata maksimissaan puolet nettopalkasta. Lausunnonantaja kuitenkin pitää kolmen vuoden siirtymäaikaa turhana.

Perimistöimistöjen Liiton mukaan voimaantulosäännöksestä pitäisi poistaa maininta 4 luvun 43 §:n 1 momentin 3 kohdan soveltamisen myöhentämisestä.

Intrum Justitia Oy:n mukaan 4 luvun 43 §:n 1 momentin 3 kohta olisi syytä alkaa soveltaa heti lain voimaantulosta lukien ehdotetun kolmen vuoden siirtymäajan sijasta.

Eläketurvakeskus pitää suojaosuutta koskevaa ehdotusta hyvänä etenkin pieni- ja keskituloisten velallisten kannalta. Lausunnonantaja pitää hyvänä asiana, että progressiivinen asteikko suurituloisten velallisten osalta otetaan käyttöön vasta kolmen vuoden siirtymäajan kuluttua. Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että eläkelaitoksille varataan riittävästi aikaa tietojärjestelmien muutostöiden tekemiseen ennen ulosottolain muutosten voimaantuloa. Lausunnonantajan arvion mukaan ehdotettujen uudistusten taloudelliset vaikutukset ovat eläkelaitoksille suhteellisen pieniä.

Turun kihlakunnan ulosottovirasto pitää 4 luvun 43 §:ää liian monimutkaisena.

Työeläkelaitosten liiton mukaan ehdotetut suojaosuussäännökset ovat nykyistä huomattavasti monimutkaisempia ja aiheuttavat lisääntyvää asiakaspalvelutyötä velallisten tiedustellessa ulosottoasioitaan.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan toistuvaistulosta ulosmittaamatta jätettävät määrät on ehdotuksessa nostettu niin korkeiksi, että ne saattavat vaikuttaa eläkeläisten ja pienipalkkaisten luottokelpoisuuteen.

TeliaSonera Oyj pitää velkojan kannalta myönteisenä muutoksena suurituloisten velallisten ulosmittauksen tiukentamista puoleen nettotuloista.

Suomen Pankkiyhdistys pitää palkan ulosmittausta koskevaa ehdotusta sinänsä perusteltuna, mutta huomauttaa, että mahdollisuus ulosmitata suurituloisten palkasta suurempi osuus ei kompensoi sitä kertymää, minkä velkojat menettävät pienituloisten suojaosuuksia nostettaessa.

Suomen Kuntaliitto pitää palkan ulosmittauksen suojaosuuksia koskevaa ehdotusta perusteltuna. Lausunnonantaja kiinnittää huomiota siihen, että palkasta ulosottoon pidätettävän määrän laskeminen tulisi olla ongelmaton siten, että työnantajat voisivat laskea määrän esimerkiksi asiaa varten laaditun taulukon avulla. Lisäksi lakiin tulisi ottaa säännökset ulosottomiehen velvollisuudesta tarvittaessa neuvoa palkanmaksajaa.

Eläketurvakeskuksen mielestä on perusteltua, että suurituloisia velallisia koskevaa progressiivista taulukkoa sovelletaan myös silloin, kun velalliselle maksetaan esimerkiksi kertamaksuna takautuvasti usean kuukauden eläke. Yhtenäisyyden kannalta on hyvä, että suurista tuloista ulosmitattavan osuuden suuruus on sama riippumatta siitä, onko kyseessä määräajoin vai muun kuin määräajoin maksettavan tulon ulosmittaaminen.

Kuluttajatutkimuskeskus pitää erittäin tärkeänä yksityishenkilön taloudellisen vähimmäis-suojan turvaamista. Lausunnonantaja pitää suojaosuuden korottamista perusteltuna, joskin katsoo korotuksen lähinnä muodolliseksi. Hyvin perusteltuna lausunnonantaja pitää myös velallisen elatuksen varassa olevien huomioimista.

Kuluttajavirasto pitää suojaosuutta koskevia uudistuksia riittämättöminä pienituloisten velallisten tilanteen parantamiseksi. Uudistuksen jälkeenkin moni pienituloisen velallinen joutuu turvautumaan toimeentulotukeen. Lausunnonantajan mukaan ulosmittauksen määrä tulisi mitoitaa sen mukaan, mitä perhe tarvitsee vaatimattomaan mutta riittävään elämiseen ja asumiseen Ruotsin ja Tanskan mallin mukaan. Välttämättömien elinkustannusten määrinä voisi lausunnonantajan mukaan käyttää toimeentulotuen perusosien määriä ja asumiskulujen osalta

velkajärjestelyssä omaksuttuja periaatteita. Toissijaisesti lausunnonantaja esittää pysyttämistä nykyisenlaisessa suojaosuusjärjestelmässä, mutta velalliselle annettaisiin oikeus saada ulosmittauksen määrä kohtuullistetuksi esittämällä ulosottomiehelle tositteet siitä, ettei hänelle jää ulosmittauksen jälkeen varoja kohtuullisiin asumismenoihin ja muihin välttämättömiin menoihin. Velallisen maksukyvyyn selvittäminen voisi tapahtua yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Lausunnonantaja toteaa vielä, että joka tapauksessa suojaosuuden tulisi olla suurempi pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää oikeansuuntaisena uudistuksena ulosoton suojaosuuksien nostamista erityisesti pieni- ja keskituloisten osalta. Lausunnonantaja kuitenkin näkee suojaosuuksien kaavamaisuuden aiheuttavan edelleen sen, että osa velallisista joutuu turvautumaan toimeentulotukeen ulosoton vuoksi. Parempana vaihtoehtona se pitää Ruotsin järjestelmän kaltaista mallia, jossa tosiasialliset asumismenot ja muut välttämättömät menot otetaan huomioon suojaosuutta laskettaessa. Ulosoton suojaosuussäännöksillä ja yksittäistapauksellisella harkinnalla tulisi varmistaa, ettei velallisten tarvitsisi turvautua ulosoton vuoksi toimeentulotukeen ainakaan jatkuvasti toistuvien menojen kattamiseksi. Lausunnonantaja esittää harkittavaksi, että myös asumismenot sisällytettäisiin uudistuksessa suojaosuuteen. Lausunnonantaja pitää suurituloisten velallisten suojaosuutta koskevaa kolmen vuoden pituiseksi ehdotettua siirtymäaikaa tarpeellisenä ja korostaa muutoksesta tiedottamisen tärkeyttä.

Helsingin kaupungin mukaan lähtökohtana ulosottolainsäädäntöä kehitettäessä tulee olla, että ulosmittaus palkasta tai eläkkeestä ei johda (ainakaan jatkuvaan) toimeentulotuen tarpeeseen. Perusongelma nykyisessä ja ehdotetussa järjestelmässä on lausunnonantajan mukaan se, ettei asumismenoja huomioida riittävästi.

Lappeenrannan kaupungin mukaan ehdotetut helpotukset pienituloisille velallisille ovat perusteltuja sikäli, kun niillä pystytään vähentämään velallisten toimeentulotuen tarpeen määrää tai poistamaan ulosotosta aiheutuvaa kannustinloukkua työn tekemisen ja sosiaaliturvan varassa elämisen välillä.

Julkiset Oikeusavustajat ry ottaa esiin sen ongelman, että pienituloiset ulosottovelalliset joutuvat usein turvautumaan toimeentulotukeen. Suojaosuuden tasoa harkittaessa voidaan pohtia, onko oikein, että yhteiskunta viime kädessä maksaa pienituloisen velallisen velat tai osan niistä. Lausunnonantajan mukaan suojaosuuden toimivuutta ja tasoa tulisi lain voimaan tultua seurata.

Katakombista Elämään Kansanliike ry pitää myönteisenä, että suojaosuutta korotetaan pienituloisten velallisten osalta. Uudistus ei kuitenkaan johda kovin laajakantoiseen velallisten aseman paranemiseen, sillä suurin osa velallista jäisi sen ulkopuolelle. Lausunnonantaja kiinnittää huomiota keskituloisten perheellisten velallisten asemaan. Suojaosuudella velallisen tulisi kyetä selviytymään samoista velvoitteista kuin perustoimeentulotuella. Lausunnonantajan mukaan suojaosuuden määrittelyssä tulisi ottaa huomioon kohtuulliset asumiskustannukset.

Perimistöimistöjen Liiton mukaan lievemmän ulosmittauksen käyttö johtaa velkojille tilitettävän rahamäärän vähenemiseen ehdotuksessa arvioitua enemmän. Samaa mieltä ovat myös *Luottomiehet - Kreditmännens* ja *Keskuskauppakamari*. Suurituloisten velallisten osalta ehdotettu progressiivinen laskemistapa ei merkitse muutosta, sillä velalliset ehtivät siirtymäajan kuluessa järjestellä talouttaan tai hakeutua velkajärjestelyyn.

Elatusvelvollisten Liitto pitää hyvänä uudistuksena, että pienituloisten velallisten ulosotto lievenee. Sitä vastoin suurituloisiin velallisiin sovellettava 50 prosentin pidätys vaarantaa näiden henkilöiden työmotivaation.

Sosiaaliamiehet ry:n mukaan ehdotuksella onnistutaan jonkin verran pienentämään kuntien ja valtion sosiaalimenoja. Lausunnonantajan mukaan suojaosuuden nostamiseen tulisi pyrkiä vähitellen. Liian nopeasti tapahtuvalla suojaosuuden korottamisella voisi olla haitallisia seurauksia uuden sosiaaliluottojärjestelmän käyttöönotolle. Koska sosiaaliluottoasiakkaiden tulot olisivat hyvin usein korkean suojaosuuden tason alapuolella, olisi se riskitekijä sosiaaliluottojen takaisinmaksulle.

Velkaneuvonta ry kannattaa ehdotusta siitä, että velallisen elatuksen varassa olevina henkilöinä pidetään myös avopuolisoa ja perheen kaikkia lapsia. Lausunnonantajan mukaan suojaosuuden suuruuden määrittelyssä pitäisi huomioida myös kohtuulliset asumiskustannukset. Lausunnonantaja huomauttaa vielä siitä, miten pienituloiset velalliset joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Kunta joutuu hoitamaan näin välillisesti velkojen maksamisen.

4 luvun 45 § Olennaisesti heikentynyt maksukyky

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan 4 luvun 45 §:ssä ehdotetut joustavoittavat toimet ovat periaatteessa myönteisiä velallisten toimeentulon turvan kannalta ja mahdollisesti vähentävät jonkin verran velallisten toimeentulotuen tarvetta.

Itä-Suomen lääninhallituksen mukaan mahdollisuus saada lykkäystä palkan ulosmittaukseen työttömyyden jälkeen saattaa tuoda pitempiaikaisen perinnän piiriin niitä, jotka lähtevät työpaikastaan heti saatuaan tiedon palkan ulosmittauksesta.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää tarkoituksenmukaisena, että ulosmittausta voidaan säännöksessä mainituissa tilanteissa lykätä.

Helsingin hovioikeus pitää hyvänä, että palkan ulosmittausta voidaan lykätä, kun kyseessä on pitkään työttömänä ollut henkilö.

Velkaneuvonta ry:n mukaan 4 luvun 45 §:n säännöksellä on merkitystä, jos se kannustaa ulosottomiehiä käyttämään nykyistä enemmän vapaata harkintaa.

Kuluttajavirasto epäilee, että mahdollisuus saada lykkäystä ulosottoon kannustaa velallista työllistymään vain lykkäyksen ajaksi. Todellinen kannustavuus saavutetaan lausunnonantajan mukaan vain, jos velallinen voi työllään elättää itsensä ja perheensä – toisin sanoen ulosoton suojaisuus riittää elämiseen.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton mukaan säännöksessä voitaisiin porrastaa mahdollisuus pitää työttömyyden jälkeen saatu palkka siten, että esimerkiksi yli kaksi kuukautta työttömänä ollut saisi pitää kuukauden palkan itsellään, yli puoli vuotta työttömänä ollut kahden kuukauden palkan ja yli 12 kuukautta työttömänä ollut neljän kuukauden palkan. Lyhytaikainenkin työttömyys aiheuttaa toimeentulo-ongelmia ja maksuvaikeuksia. Lykkäyksen myöntämättä jättäminen ei saisi perustua tiukkaan tulkintaan ja sen tulisi olla mahdollista vain erityisen

painavista syistä. Lausunnonantaja ehdottaa myös, että pitkään jatkuneen työttömyyden jälkeen sovellettaisiin suurempaa suojaosuutta, jota asteittain pienennettäisiin.

4 luvun 46 – 47 § Vapaakuukausien perusteet ja määrä

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mukaan vapaakuukausien aiempaa automaattisempi myöntäminen velallisille on myönteistä velallisten toimeentulon turvan kannalta ja voi vähentää myös tarvetta turvautua toimeentulotukeen.

Itä-Suomen lääninhallituksen mukaan vapaakuukausia koskevat muutosesitykset ovat perusteltuja.

Helsingin hovioikeus kannattaa vapaakuukausia koskevan järjestelmän laajentamista ja selkeyttämistä.

Kuluttajatutkimus pitää vapaakuukausijärjestelmän laajentamista perusteltuna korkeiden asumiskustannusten ja toisaalta tulorajaluokituksen näkökulmasta.

Elatusvelvollisten Liitto pitää vapaakuukausijärjestelmää koskevia uudistuksia hyvänä pienituloisten velallisten kannalta.

Kajaanin kaupungin mukaan vapaakuukausijärjestelmän uudistukset ovat perusteltuja pitkäkestoisen ulosoton kohteena olevan velallisen kannalta.

Eläketurvakeskus pitää ehdotusta vapaakuukausien määrän ottamisesta lakiin selkeyttävänä. Lausunnonantaja toivoo, että tieto vapaakuukausista voitaisiin toimittaa eläkelaitoksiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta vapaakuukaudet voitaisiin huomioida eläkelaitosten maksujärjestelmissä riittävän ajoissa.

Turun käräjäoikeuden mukaan velkojan tulisi voida myöntää kuutta kuukautta pitempikin vapaakuukausijakso hakemuksen silti raukeamatta.

Kuluttajavirasto esittää, että ehdoton oikeus vapaakuukausiin ulotettaisiin myös 4 luvun 43 §:n 2 kohdassa mainittuihin velallisiin. Tähän ryhmään kuuluvat velalliset voivat olla käytännössä vaikeimmassa asemassa, koska heiltä sosiaalietuudet alkavat leikkautua tulojen suuruuden vuoksi pois, mutta ulosotto kuitenkin vie tuloista suuren osan.

Työministeriö esittää, että 4 luvun 46 §:ää muutetaan siten, että säännöksessä mainitun erityisen syyn perusteella velalliselle voidaan myöntää kahden kuukauden keskeytys ulosottoon, vaikka ulosotto ei olisi jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti yhtä vuotta. Säännöksen perusteluissa tulisi lausunnonantajan mukaan mainita esimerkkinä erityisestä syystä tilanne, jossa työtön velallinen työllistyy.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää yllättävänä, ettei 4 luvun 47 §:n säädöstekstissä tuoda millään tavalla esiin vapaakuukausien myöntämisharkinnassa huomioon otettavia seikkoja.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 47 §:n perusteluista pitäisi poistaa maininta kesälomapalkan vapaakuukaudesta, sillä sitä on käytännössä vaikea toteuttaa. Toissijai-

sesti lausunnonantaja esittää, että kesälomapalkan vapaakuukaudesta säädetään laissa, koska perustelujen suositukset jäävät epämääräisiksi.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto ehdottaa, että palkan ulosmittausta helpotettaisiin pelkästään vapaakuukausimalliin pohjautuvalla järjestelmällä. Nykyinen malli (olennaisesti heikentynyt maksukyky + vapaakuukaudet) on osoittautunut sekä ulosottohenkilöstön että asiakkaiden kannalta monimutkaiseksi.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry:n mukaan vapaakuukausia ei ole käytännössä mahdollista myöntää viran puolesta esitetyllä tavalla, sillä muutoin ulosottomiehen tulisi olla säännöllisesti yhteydessä palkanmaksajaan. Lausunnonantajan mukaan vapaakuukausien saamisen tulisi aina edellyttää velallisen omaa pyyntöä.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto kiinnittää huomiota siihen, että pakollisten vapaakuukausien vuoksi, ulosottooperusteen määräaikaisuus huomioon ottaen, tosiasiallinen perimisaika voi supistua runsaaseen 11 vuoteen.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan vapaakuukausista olisi hyvä antaa tarkemmat ohjeet. Lausunnonantajan mukaan asumiskustannusten huomioiminen vapaakuukausien myöntämisessä voi aiheuttaa kirjavuutta käytännössä. Lausunnonantaja pitää ehdotettuja vapaakuukausien määriä liian suurina.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan vapaakuukausien määrät saattavat vaikuttaa eläkeläisten ja pienipalkkaisten luottokelpoisuuteen. Lausunnonantajan mukaan vapaakuukaudet tulisi myöntää vain velallisen pyynnöstä ja vain korkeintaan pyydetty määrä, sillä osa velallisista haluaa maksaa velkansa ilman taukoja. Velallisen lomakuukausien selvittämistä ei pidä asettaa ulosottoviranomaisen tehtäväksi. Lausunnonantaja pitää säännöksen 2 momenttia turhana, sillä velkoja voi rajata toistuvaistulon ulosmittausta haluamallaan tavalla.

Länsi-Suomen lääninhallitus katsoo vapaakuukausien lisäämisen ja ehdottoman oikeuden saada vapaakuukausia tulevan heikentämään huomattavasti velkojien oikeutta saada suorituksia saatavilleen. Lausunnonantajan mukaan säännökset olisi myös tullut kirjoittaa selvempään muotoon tulkintaongelmien välttämiseksi.

Suomen Pankkiyhdistys näkee vapaakuukausijärjestelmän laajentamisen ristiriitaisena suhteessa ulosoton määräaikaisuuteen. Ehdotus heikentää velkojien mahdollisuuksia saada saatavalleen suorituksia ulosoton määräajan puitteissa. Lausunnonantaja tuo myös esiin sen, etteivät ulosottolaitoksen resurssit nykyisin riitä tuomioiden täytäntöönpanoon riittävän nopeassa aikataulussa.

Keskuskaupakamari ei pidä vapaakuukausijärjestelmän laajentamista tarpeellisenä.

Intrum Justitia Oy:n mukaan vapaakuukausien määrä tulee rajoittaa korkeintaan kahteen niiden velallisten osalta, joiden nettopalkka on suurempi kuin neljä kertaa velalliselle laskettu suojaosuus.

Velkaneuvonta ry pitää vapaakuukausien huomioimista viran puolesta erittäin tärkeänä uudistuksena ja esittää sen ulottamista kaikkiin tuloluokkiin. Todellinen merkitys vapaakuukausilla olisi 2 ja 3 tuloluokissa oleville, sillä alimmassa tuloluokassa olevat saavat usein toimeentulotukea. Kaikille tuloluokille kuuluvat vapaakuukaudet koituisivat lausunnonantajan mukaan

myös velkojien eduksi sekä aktivoisivat velallisia hankkimaan ympärivuotisen työpaikan. Lausunnonantajan mukaan rästytyneet elatusmaksut eivät saisi olla esteenä vapaakuukausille.

Katakombista Elämään Kansanliike ry katsoo vapaakuukausia koskevan ehdotuksen olevan täysin riittämätön velallisten aseman kokonaisvaltaisen parantamisen kannalta, sillä se koskee vain pienituloisimpia velallisia. Todellinen merkitys vapaakuukausilla olisi 2 ja 3 tuloluokissa. Lausunnonantajan mukaan vapaakuukaudet tulisi myöntää viran puolesta tietyn ulosottoajan jälkeen kaikissa tuloluokissa oleville velallisille. Vapaakuukaudet motivoisivat pitkäaikaisen ulosoton kohteena olevia velallisia työllistymään.

Sosiaaliamiehet ry:n mukaan ehdotettu säännös vapaakuukausista ei juuri tuo helpotusta velallisille, koska se koskee vain pienituloisia. Vapaakuukausina heidän ei tarvitse hakea toimeentulotukea ulosottoon meneviä varoja korvaamaan, mutta käytettävissä oleva rahamäärä ei juuri lisääny. Pätkätyöläisetkään eivät vapaakuukausista hyödy. Lausunnonantaja ehdottaa, että 4 luvun 47 §:ään lisättäisiin vielä yksi vapaakuukausiporrastus. Pitkään, esimerkiksi yli 8 vuotta ulosotossa olleet saisivat kaikki tulotasosta riippumatta kolme vapaakuukautta vuodessa edellyttäen, että ulosotto kestäisi yhtäjaksoisesti koko vuoden. Nykyiset säännökset eivät motivoi riittävästi työntekoon ja yrittäjyyteen pitkäaikaisvelallisia, joiden velat eivät edes lyhene maksettaessa.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton mukaan vapaakuukaudet eivät käytännössä helpota kaikkein pienituloisimpien velallisten asemaa. Sitä vastoin vapaakuukausijärjestelmä parantaa niiden kotitalouksien mahdollisuuksia taloudenhallintaan, jotka eivät kuulu alimpiin tulodesileihin.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää 4 luvun 47 §:n 3 momentin sanamuotoa vaikeasti ymmärrettävänä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa käytetty sanamuoto olisi lausunnonantajan mielestä parempi.

Velkaloukku ry:n mukaan vapaakuukausia myönnettäessä tulisi varmistua, ettei niitä käytetä väärin esimerkiksi ohjailemalla tuloja näille kuukausille.

4 luvun 48 § Elatusapu

Eläketurvakeskus toteaa, että lapsen elatusavun perintää koskevalla ehdotuksella ei juurikaan ole vaikutusta eläkejärjestelmään.

Itä-Suomen lääninhallituksen mukaan tulisi ottaa vielä harkittavaksi, voitaisiinko myös ulosoton keinoin puuttua siihen, että velallinen sitoutumalla ylisuuriin elatusmaksuihin pyrkii saamaan tulojaan velkojien ulottumattomiin. Ulosottomies voisi esimerkiksi arvioida kohtuullisen elatusavun määrän.

Suomen Asianajajaliitto esittää, että 4 luvun 48 § koskisi voimassa olevan säännöksen tavoin myös puolisoa, jos elatukseen oikeutettu lapsi asuu hänen luonaan. Lausunnonantajan mukaan peruste poiketa säännönmukaisesta palkan ulosmittauksen määrästä on tällöin olemassa, sillä jos puolisolle maksettava elatus jää hänen elatustarpeeseensa nähden vajaaksi, heijastuu rahapula heikentävästi myös lapsen elatuksen riittävyteen.

Elatusvelvollisten Liitto toteaa, että usein velallisilla on muutakin velkaa ulosotossa kuin elatusapua. Näidenkin henkilöiden elämää tulisi helpottaa.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liiton mukaan on hyvä, että elatusvelan ulosotossa suojaisuus on alempi kuin muiden velkojen kohdalla. Lausunnonantajan mukaan elatusapusaatavan maksamiseen ei pitäisi myöntää vapaakuukausia painavistakaan syistä, sillä lapsen elatustarve ei odota.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto pitää perusteltuna lähtökohtana, että vapaakuukaudet eivät vapauta elatusavun maksamisesta.

11 Menettely palkan ulosmittauksessa (4 luvun 50-52 §)

Menettelyä palkan ulosmittauksessa koskeviin säännösehdoiksi otti kantaa neljä lausunnonantajaa.

Eläketurvakeskus huomauttaa, että eläkelaitoksella on oikeus kuitata takaisinperittävänä oleva saatavansa eläkkeen saajalta ennen ulosottoa, jos saatava on syntynyt ennen maksukiellon saapumista.

Kajaanin kaupunki toivoo käytännön työskentelyn palkan ulosmittauksissa yksinkertaistuvan uudistuksen myötä.

4 luvun 51 § Maksukiellon voimassaolo ja muuttaminen

Suomen Asianajajaliitto ehdottaa, että työnantajan osoittaessa 4 luvun 51 §:n 2 momentin mukaisesti, että työsuhde on päättynyt tai olosuhteet muuten muuttuneet, työnantajan on samalla vakuutettava, ettei siihen muodollisesti tai tosiasiallisesti läheisessä suhteessa oleva toinen yhtiö ole tehnyt velallisen kanssa uutta maksukieltoon soveltuvaa työsopimusta. Tämä estäisi kiertämästä maksukieltoa tekemällä uusi työsopimus toisen saman omistajan tai tosiasiallisen määrääjän hallitseman yhtiön kanssa.

4 luvun 52 § Palkan maksajan velvollisuudet

Intrum Justitia Oy:n mielestä palkan maksajalla tulisi 4 luvun 52 §:n mukaan olla oikeus korvaukseen maksukiellon mukaisesta palkan pidätyksestä.

12 Maksusuunnitelma ja maksusopimus (4 luvun 53-55 §)

Maksusuunnitelmaa ja –sopimusta koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa 25 lausunnonantajaa.

Oulun käräjäoikeus pitää omatoimiseen ja vapaaehtoiseen velkojen suorittamiseen tähtäviä säännöksiä maksusuunnitelmasta ja -sopimuksesta hyvinä.

Kuluttajatutkimuskeskus kannattaa ehdotettua maksusuunnitelmaa ja -sopimusta koskevaa sääntelyä.

Helsingin kaupungin mukaan maksusuunnitelmaa ja –sopimusta koskevat säännökset voivat lisätä velallisen halukkuutta järjestää taloudellisen tilanteensa omatoimisesti paremmaksi.

Kansaneläkelaitos pitää maksusuunnitelmaa ja –sopimusta koskevaa ehdotusta kannatettavana. Samalla kun uudistus kannustaa velallista aktiivisuuteen, se tekee varojen jaon joustavaksi myös ulosotossa, mikä on epäilemättä velkojienkin edun mukaista.

Eläketurvakeskus pitää ehdotettuja säännöksiä maksusuunnitelmasta ja –sopimuksesta sekä velkojan että velallisen kannalta hyvinä. Lausunnonantaja pitää hyvänä, että osapuolilla on mahdollisuus tehdä sopimus vielä sen jälkeen, kun ulosotto on laitettu vireille.

TeliaSonera Oyj pitää maksusuunnitelmaa ja –sopimusta koskevien säännösten ottamista hakiin perusteltuna, vaikka ne eivät tuokaan varsinaisia muutoksia nykykäytäntöihin.

Suomen Lakimiesliiton mukaan maksusuunnitelmaa ja –sopimusta koskevat säännökset ovat tarpeen ulosottokäytäntöä silmällä pitäen. Ne antavat tarvittavaa joustoa ja tapauskohtaista harkintaa ulosoton toteuttamiseen.

Suomen Kuntaliitto pitää maksusuunnitelmaa ja -sopimusta koskevaa ehdotusta selkeyttävänä ja perusteltuna. Lausunnonantajan mukaan maksusopimusmenettely voisi tulevaisuudessa olla se tapa, jolla kuntien saatavia voidaan periä tehokkaasti ja velallisenkin kannalta mielekkäästi.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan maksusuunnitelma ja –sopimusmenettely vain hakijan suostumuksella ei tule toimimaan käytännön ulosoton summaarisessa menettelyssä, vaan ulosottomiehelle tulisi antaa laissa mahdollisuus harkita ja tehdä maksusopimuksia – myös muissa kuin palkanulosmittauksen tilanteissa. Hakijaa tulisi kuulla ja hänelle tulisi tiedottaa asioista vain silloin, kun ulosottomies pitää sitä tarpeellisena.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto pitää hyvänä mahdollisuutta toimittaa ulosotto pehmein keinoin maksusuunnitelmien ja –sopimusten avulla. Nämä keinot ovat hyviä ratkaisuja muun muassa luottohäiriömerkinnän stigmatisoivaa ja ulosulkevaa merkitystä vastaan. Lausunnonantaja pitää tärkeänä resurssien lisäämistä velkaneuvontapalveluihin, sillä velalliset ovat maksusopimusten tekemisessä lähtökohtaisesti eriarvoisessa asemassa suhteessa velkoihin. Lausunnonantaja korostaa, että ulosottomiehen tulisi aina viran puolesta kertoa mahdollisuudesta maksusopimuksen tekemiseen, kun sellaisen tekeminen on mahdollista. Lähtökohta, jonka mukaan ulosottomies voi tehdä maksusopimuksia/sopimusehdotuksia, on lausunnonan-

tajan mukaan hyvä talous- ja velkaneuvontapalveluiden huonon saatavuuden vuoksi. Talous- ja velkaneuvonnan mahdollisuudet velallisen kokonaisvaltaiseen auttamiseen ovat kuitenkin paremmat.

4 luvun 53 § Maksusuunnitelma

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mukaan maksusuunnitelmien mahdollisuus voi joustavoittaa ulosottojärjestelmää. Maksusuunnitelman laatimisen yhteydessä velallisille tulisi lausunnonantajan mukaan tarvittaessa antaa taloudellista ohjausta ja neuvontaa.

Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna lisätä ulosottolakiin säännökset maksusuunnitelmas-ta tuloksellisuuden ja joustavuuden lisäämiseksi.

Lapin lääninhallituksen mukaan tällä hetkellä epäyhtenäisen ulosottokäytännön varassa olevat asiat, kuten menettely maksusuunnitelmien osalta, tulee kirjata lakiin.

Velkaloukku ry pitää maksusuunnitelman tekoa sinänsä hyvänä asiana. Suunnitelman tulisi kuitenkin olla osittain myös velallisen sitoumus, ettei ota sen aikana uutta velkaa. Lausunnonantajan mukaan maksusuunnitelmaa tulisi kehittää siihen suuntaan, että se vastaisi ulosotokelpoista oikeuden tuomiota. Maksusopimusmallia voisi kehittää niin, että velkojalle annettaisiin laajemmat oikeudet saada tietoja velallisen tilanteesta.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan maksusuunnitelman tekeminen tulee ulottaa myös suurien velkojen perintään.

Velkaneuvonta ry:n mukaan maksukiello tulisi antaa työnantajalle vain, ellei ole aivan ilmeistä, ettei velallinen maksa ilman maksukielloa. Jotkut työnantajat suhtautuvat kielteisesti palkan ulosmittaukseen. Velallista saatetaan kohdella epäasiallisesti tai hän saattaa jopa menettää työpaikkansa työnantajan saatua palkan maksukiellon.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan tulisi harkita pitäisikö maksusuunnitelman raukeamisesta ja maksukiellon lähettämisestä tehdä valituskelpoinen päätös. Velallisella ei vielä ulosmittausvaiheessa usein ole intressiä valittaa asiasta. Velallisen tulisi voida saattaa maksusuunnitelman raukeamisen perusteet tuomioistuimen tutkittavaksi.

Etelä-Suomen lääninhallitus huomauttaa, että nykyisin maksusuunnitelmia tehdään tyypillisesti esimerkiksi taksiautoilijoiden kanssa, joiden tuloja on vaikea ulosmitata. Suunnitelmia ja maksuaikatauluja ei tosin kovin hyvin ole noudatettu. Lausunnonantaja toteaa vielä, ettei nykykäytännössä ole pidetty hyvänä menettelyä, jossa palkka tms. ulosmitataan, mutta maksukielloa ei lähetetä. Ulosmittaus maksukielloineen pitäisi toimittaa vasta, jos maksusuunnitelmaa ei noudateta. Lausunnonantaja esittää harkittavaksi, pitäisikö maksusuunnitelma mainita nimenomaisesti muunkin kuin palkanulosmittauksen vaihtoehtona (esimerkiksi elinkeinotulon ulosmittauksen vaihtoehtona).

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 53 §:ään liittyy huonoja puolia ja riskejä. Ulosottoviranomainen ei voi ennakolta varmistaa, ovatko velallisen maksusuunnitelman nojalla maksamat suoritukset yhtä suuria kuin palkan maksajan maksukiellon nojalla maksettavat suoritukset. Velkojat kärsivät vahingon liian pienistä suorituksista. Lausunnonantajan

mukaan tulisi harkita, onko ehdotettu maksusuunnitelmajärjestely lainkaan järkevä, tarpeellinen ja toteuttamiskelpoinen. Samalla olisi harkittava, pitäisikö maksusuunnitelman käyttöön siihen liittyvien riskien vuoksi hankkia velkojan suostumus.

4 luvun 54 § Maksusopimus

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto pitää maksusopimuksen raukeamisesta päättämisen edellytyksiä liian tiukkoina. Suojaosuutta koskevaa vaatimusta voisi lausunnonantajan mukaan ehkä lieventää, jottei ulosottovelallisten asema olisi olennaisesti heikompi kuin velkajärjestelyyn päässeillä. Velkajärjestelyssähän maksuvarasta voidaan tinkiä asunnon säilyttämisen vuoksi.

Velkaneuvonta ry:n mukaan velkaneuvonnan ja ulosoton yhteistä ja päällekkäistä työtä maksusopimusten laatimisessa kannattaisi tarkastella kokonaisuutena.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan 4 luvun 54 § ei kovin hyvin palvele ulosoton joutisuusvaatimusta eikä ulosoton summaarista luonnetta. Perusteluissa mainitut maksusopimuksen raukeamista koskevat ajatukset ovat liian mutkikkaita ja ulosoton pakkopereintäluonteen vastaisia. Lausunnonantajan mukaan säännös tulisi laatia yksinkertaisemmaksi ja ulosottomiehen päätöksen sekä maksusopimuksen hyväksymisestä että raukeamisesta tulisi olla lopullinen (ei valitusoikeutta).

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää velkojan ja velallisen välistä maksusopimusta ongelmallisena. Nykykäytännössä verottajan tekemät maksusopimukset on havaittu hankaliksi, sillä velkoja ei aina ilmoita tehdyistä sopimuksista ulosottoviranomaiselle. Velallinen ei puolestaan tiedä, kenelle suoritukset tulisi maksaa. Selvintä olisi, että maksut suoritetaan suoraan ulosottomiehelle. Lausunnonantajan mukaan nykyisin toimiva malli on sellainen, että velallinen maksaa vapaaehtoisesti ulosottomiehelle palkan ulosmittausta vastaavan summan, eikä ulosmittauspöytäkirjaa laadita. Lausunnonantaja pitää nykyistä tapaa toimivana, eikä siihen tarvita muutoksia.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan maksusopimus velallisen ja velkojan välillä ei tule toimimaan ehdotetulla tavalla. Velallisella on usein useita velkoja, joten sopiminen ei tule silloin kyseeseen. Yhden velkojan tapauksessa velallinen taas voi maksaa suoraan velkojalle ilman ulosottoviranomaisen mukana oloa.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 54 §:n maksusopimusmenettely sopii huonosti ulosottojärjestelmään. Yleensä velallisella on useita velkoja ja velallisen ulosotto-asialuku elää kaiken aikaa. Jotta maksusopimus voisi tulla käyttöön normaalin palkanulosmittauksen sijaan, kaikkien ulosottovelkojen tulee olla maksusopimuksessa mukana. Jos ulosottoon tulee uuden velkojan asia, aikaisemmin tehdyiltä maksusopimukselta putoaa pohja pois. Uudessa tilanteessa tulisi tehdä taas uusi sopimus kaikkien velkojen kanssa. Lausunnonantaja huomauttaa vielä, että sopimusperusteisten suoritusten oikeamääräisyyden valvonta vaatii atk-ohjelman, jota ei liene suunnitteilla.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan ehdotettu maksusopimusmalli, joka on kiinteästi sidottu toistuvaistulon ulosmittaukseen, ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta. Säännösten ulkopuolelle jäisi suuri määrä sellaisia velallisia, joiden tuloihin ei käytännön menettelyssä päästä käsiksi. Lausunnonantajan mukaan mielivaltaisten maksusuunnitelmien välttämiseksi

si voitaisiin myös elinkeinotulosäännöksiin ottaa tulopohja, jonka perusteella ja elinkeinotulon ulosmittaussäännöksiä soveltaen maksusuunnitelmat tehtäisiin.

Kuluttajaviraston mukaan ulosoton ja talous- ja velkaneuvonnan yhteistyön kehittäminen olisi tarkoituksenmukaista maksusopimuksen tekemisen yhteydessä. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksessa voitaisiin todeta, että ulosottomies voisi tarpeen mukaan ohjata velallisen talous- ja velkaneuvontaan hänen kokonaistilanteensa selvittämiseksi. Erityisesti tämä olisi tarpeen silloin, kun velallisella on ulosoton ulkopuolisia velkoja tai velallisen omistusasunnon säilyttämismahdollisuus on syytä selvittää.

Suomen Asianajajaliiton mukaan maksusopimuksen tekeminen voi johtaa yhteydenottoihin ja neuvotteluihin, jotka ovat henkisesti rasittavia ja ahdistavia velkojalle, kun tämä on luonnollinen henkilö. Kaikkien aloitteiden, yhteydenottojen ja neuvottelujen tulisi tapahtua ulosottomiehen johtamana ja välityksellä ainakin silloin, kun velkojana on luonnollinen henkilö, joka ei ole ilmoittanut haluavansa neuvotella velallisen kanssa yksin. Lausunnonantajan mukaan ulosottomiehellä tulisi olla oikeus velkojan pyynnöstä päättää maksusopimuksen raukeamisesta, jos hänellä on aihetta olettaa, että maksusopimus on syntynyt oikeustoimilain 3 luvussa tarkoitetun kaltaisissa tilanteissa.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liiton mukaan elatusapujen perinnässä maksusopimuksia ei pitäisi voida tehdä, sillä sopijapuolet ovat harvoin tasavertaisessa asemassa.

Suomen Lakimiesliitto pitää 4 luvun 54 §:n 2 momentin säännöstä maksusopimuksen raukeamista koskevasta ehdosta tarkoituksenmukaisena. Säännöksessä ei kuitenkaan lausuta mitään tilanteesta, jossa ehtoa ei ole otettu maksusopimukseen.

13 Elinkeinotulon ulosmittaaminen (4 luvun 56-59 §)

Elinkeinotulon ulosmittaamista koskeviin säännösehdoiksiin otti kantaa 21 lausunnonantaja.

Oulun käräjäoikeus pitää erityisen kannatettavina pyrkimyksiä turvata elinkeinotoiminnan jatkuminen ulosotosta huolimatta.

Kuluttajatutkimuskeskus pitää elinkeino- ja yritystoiminnan jatkuvuuden suojaamista erittäin tärkeänä. Sillä on merkitystä paitsi elinkeinonharjoittajan itsensä, yrityksen työntekijöiden samoin kuin koko yhteiskunnan taloudellisen toimeliaisuuden kannalta.

Kajaanin kaupunki pitää ehdotusta oikeasuuntaisena, sillä yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen on yleensä sekä yrittäjän että velkojan etu.

Helsingin hovioikeuden mukaan on syytä edesauttaa velallisen elinkeino- tai ammattitoiminnan jatkuvuutta.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää ehdotettuja joustavia, elinkeinotoiminnan jatkamisen mahdollistavia säännöksiä hyvinä.

Työministeriön mukaan uudistukset, joilla pyritään varmistamaan yritystoiminnan mahdollisimman häiriötön jatkuminen ulosotosta huolimatta, ovat myönteinen lisä työllisyystilannetta parantamaan tarkoitettuun keinovalikoimaan.

Valtiovarainministeriö pitää ammatinharjoittajan tai toimivan yrityksen toimintaedellytysten mahdollistamiseen tähtäviä, ulosoton joustavuutta lisääviä toimenpiteitä asianmukaisina.

Velkaloukku ry pitää ehdotusta hyvänä, joskaan ei vielä riittävänä, vaan mahdollisuuksia elinkeinotoiminnan jatkamiseen on kehitettävä edelleen. Objekttiivisten arviointimenetelmien tai asiantuntijan käyttämismahdollisuuden lisäämiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Luottomiehet – Kreditmännens ry korostaa ehdotettujen ulosoton lievennysten vaikutusta varsinkin pienyritysten luottokelpoisuuteen ja velkarahan kustannuksiin.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää sinänsä kannatettavina ehdotuksia, joilla suojataan velallisen elinkeino- ja ammattitoiminnan jatkumista. Lainsäädännössä pitäisi kuitenkin olla ensisijalla pyrkimys estää velallisen erilaisia vilpillisiä järjestelyjä, talousrikoksia ja omaisuuden hävittämistä.

Suomen Kuntaliitto pitää elinkeinotulon ulosmittausta koskevaa ehdotusta perusteltuna ja katsoo, että elinkeinotulon ulosmittaus tulisi laajentaa koskemaan kaikenlaista elinkeinonharjoittajan saamaa tuloa. Lausunnonantajan mukaan lakiin tulisi joustavuuden lisäämiseksi ottaa säännökset siitä, että maksusuunnitelman ja -sopimuksen käyttö olisi sallittua myös yhtiötä koskevassa ulosotossa.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan yritystä tulisi käsitellä kokonaan erillisenä omistajastaan eikä omistajan muita velkoja pitäisi kohdistaa yritykseen.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan elinkeinotulon ulosmittausta koskevat säännökset ovat kohdallaan siltä osin kun ne koskevat yksityistä elinkeinonharjoittajaa ja yhden miehen yhtiötä. Osakeyhtiön, avoimen sekä kommandiittiyhtiön osalta lausunnonantaja esittää harkittavaksi, tulisiko tässä yhteydessä säätää yhtiön saaman tulon ulosmittauksesta toistaiseksi voimassa olevalla maksukiellolla. Kuhunkin tuloerään kohdistuva ulosmittaus voitaisiin rajata keskimäärin 50 %:n suuruiseksi. Nykyisin yhtiön sopimukseen perustuva tulo ulosmitataan erä kerrallaan kokonaan saatavan ulosmittauksen järjestyksessä. Järjestelmä on kankea, työläs ja merkitsee jatkuessaan yritystoiminnan lakkaamista.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan laista ja etenkin sen perusteluista olisi hyvä käydä mahdollisimman selvästi ilmi, missä rajoissa velallisen elinkeinon turvaaminen otetaan huomioon ylivelkatilanteessa tai sen uhatessa. Lausunnonantaja huomauttaa, että elinkeinotulon ulosmittausmenettelyn pykäläjaotusta voisi ajatella myös eri pohjalta niin, että aluksi määriteltäisiin henkilöt, joihin säännöksiä sovelletaan.

Lausunnonantajan mukaan laissa tulisi määritellä, mitä elinkeinotulon ulosmittauksessa tulopohjaan luetaan. Palkan ja elinkeinotulon yhteensovittamista koskeva menettely voitaisiin sisällyttää tulopohjaa koskevaan säännökseen. Lausunnonantaja esittää, että elinkeinotulosta ulosmittaisiin lähtökohtaisesti 1/6, ellei hakijan tai velallisen etu muuta vaadi.

4 luvun 56 § Sopimukseen perustuva elinkeinotulo

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan elinkeinotulon ulosmittauksessa pitää mahdollistaa jatkuvan maksukiellon antaminen maksajalle, joka on sopimuspuoli.

Perimistöimistöjen Liitto epäilee sen menettelyn toimivuutta, jossa yrityksen toimintaa voitaisiin tietyin edellytyksin jatkaa, vaikka yrityksen varasto on ulosmitattu.

Elatusvelvollisten Liitto pitää erittäin tärkeänä helpottaa yrittäjien ulosottokohtelua. Lausunnonantajan esittää, että yrityksen varaston ulosmittauksen sijasta ulosmitattaisiin 1/6 varaston sijaan tulleesta rahamäärästä.

Velkaneuvonta ry:n mukaan elinkeinotulon ulosmittauksessa suojaosuuden tulisi olla 5/6 eikä ulosottomiehelle tulisi sallia minkäänlaista harkintaa sen suhteen. Harkintaan perustuva ulosmittaus voi lausunnonantajan mukaan johtaa elinkelpoisten yritysten kaatumiseen kannattamattomina sekä alueelliseen epätasa-arvoisuuteen.

Yrityssaneerausyhdistys pitää hyvänä, että 4 luvun 56 §:ssä ulosottomiehellä on harkintavahtia yksittäistapauksessa. Lausunnonantajan mukaan perusteluissa jää täsmentämättä, mitä tarkoitetaan ”olennaisesti laiminlyönyt elinkeinon liittyviä maksuvelvoitteita”. Tällainen epämääräinen peruste tulisi poistaa tai ainakin esimerkkien avulla tulisi täsmentää, mitä pidetään olennaisena.

4 luvun 57 § Muu kuin sopimukseen perustuva elinkeinotulo

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että 4 luvun 57 §:n mukainen muun kuin sopimukseen perustuvan elinkeinotulon käsite jää epäselväksi.

TeliaSonera Oyj:n mukaan 4 luvun 57 §:n vaikeutena on arvioida se, milloin ollaan tilanteessa, jolloin säännönmukaista pienempi ulosmittaus on olennaisesti hakijan edun vastaista. Lausunnonantajan mukaan olennaisuus-vaatimuksella heikennetään velkojien asemaa.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mielestä 4 luvun 57 § ei ole kovin selkeä, koska siinä viitataan muun muassa julkisten tukien osalta edellisen pykälän mukaiseen menettelyyn.

4 luvun 59 § Yhteisön saama elinkeinotulo

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 59 §:stä saa ensilukemalta sellaisen käsityksen, että pienyhtiöiden osalta on kyse vain ”muuhun kuin sopimukseen perustuvasta elinkeinotulosta”.

14 Saatavat ja erät muut oikeudet (4 luvun 60-63 §)

Saatavia ja eräitä muita oikeuksia koskeviin säännösehdoiksi otti kantaa neljä lausunnonantajaa.

4 luvun 60 § Maksukehotus ja saatavan myynti

Etelä-Suomen lääninhallitus esittää 4 luvun 60 §:n osalta harkittavaksi, että maksukehotus annettaisiin jo maksukiellon yhteydessä. Maksaminen kytkettäisiin kuitenkin eräpäivään. Tämä vastaisi nykykäytäntöä, jossa ei ole havaittu suurempia ongelmia.

4 luvun 61 § Saatavan periminen maksukiellon saajalta

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 61 §:n perustelujen sivun 93 ensimmäinen kappale on liian ylimalkainen. Maksukielloa rikkonutta ei tule ”päästää palkkähästä” vain sillä perusteella, että laiminlyöntiä sanotaan erehdykseksi.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto kysyy, muuttaako ehdotus ennen saamisoikeuden syntymistä tehdyn saatavan panttauksen etuoikeuden aikaprioriteetin mukaiseksi. Lausunnonantaja esittää yritys kiinnityksen osalta, että saatavien panttausten lisäksi mahdollistettaisiin saatavien ulosmittaukset ilman kiinnityksen tuottamaa etuoikeutta silloin, kun kiinnityksen haltijan saatava ei ole perittävänä.

Helsingin hovioikeuden mukaan on välttämätöntä ehdotetulla tavalla edellyttää maksukiellon saajan tunnustavan saatavan riidattomaksi silloin, kun velallisella ei ole ulosottooperustetta maksukiellon saajaa vastaan. Lausunnonantajan mukaan on sen sijaan kyseenalaista, jos ulosmittaus voidaan kohdistaa sivullisen antamaan panttiin ilman siihen oikeuttavaa ulosottooperustetta pelkän tunnustamisen nojalla. Olisi välttämätöntä, että vierasvelkapanttia koskisivat nimenomaiset säännökset ja pantinantajan asema turvattaisiin 4 luvun 61 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa samoin nimenomaisin menettelysäännöksin kuin maksukiellon saajaan kohdistettavassa ulosmittauksessa.

15 Yhteisomistus (4 luvun 64-67 §)

Yhteisomistusta koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa 30 lausunnonantajaa.

4 luvun 64 § Osuuden ulosmittaus

Helsingin hovioikeus pitää 4 luvun 64 §:n säännöstä perusteltuna ja sen lakiin ottamista tarpeellisena.

4 luvun 65 § Osuuden erottaminen ja myynti

Helsingin hovioikeuden mukaan 4 luvun 65 §:n säännös parantaisi selkeästi velkojan asemaa. Vaarana on kuitenkin ulosottomiehen puolueettoman aseman hämärtyminen. Lausunnonantajan mukaan säännöksen 1 momentista tulisi selvyuden vuoksi käydä ilmi, mitä ulosmittaus ja sen jälkeinen myynti erottamisen tai muun jakomenettelyn jälkeen koskisi.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto epäilee 4 luvun 65 §:n tarpeellisuutta, sillä osuuden erottaminen velalliselle on harvoin mahdollista.

4 luvun 66 § Koko esineen ulosmittaus

Suomen Kuntaliitto pitää yhteisomistusesineen ulosottoa koskevaa ehdotusta perusteltuna.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto pitää 4 luvun 66 §:ää erittäin hyvänä niin velallisen, yhteisomistajan kuin velkojankin kannalta.

Työministeriön mukaan ulosottomiehen toimivallan laajentaminen yhteisomistussuhteen purkamista koskevissa tilanteissa on hyvä uudistus palkkaturvan takaisinperinnän kannalta.

Työeläkelaitosten liitto pitää ehdotusta tarkoituksenmukaisena, koska se edistää omaisuuden myyntiä käypään hintaan.

Kuluttajatutkimuskeskuksen mukaan vaihtoehtoisten toimintatapojen lisääminen ulosoton käytäntöihin myös yhteisomistustilanteissa on kannatettavaa.

Kajaanin kaupungin mukaan yhteisomistussuhteen purkamiseen liittyvä ehdotus on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto pitää mahdollisuutta myydä koko yhteisomistusesine velkojan kannalta myönteisenä muutoksena.

Perimistöimistöjen Liitto pitää ehdotettuja uudistuksia yhteisomistusesineen ulosmittauksesta pääosin perusteltuina ja hyväksyttävinä.

Luottomiehet – Kreditmännens ry pitää yhteisomistusesineen ulosmittauksen uudistuksia tarpeellisina.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry pitää 4 luvun 66 §:n säännöstä hyvänä parannuksena ulosottokäytännön kannalta.

TeliaSonera Oyj pitää yhteisomistustilanteita koskevia säännöksiä parannuksena. Lausunnonantajan mukaan uudet säännökset todennäköisesti estävät keinotekoisien yhteisomistussuhteiden solmimisen ja edesauttavat niiden purkamista.

Rovaniemen kihlakunnan ulosotto-osasto pitää 4 luvun 66 §:ää tervetulleena ja uskoo sen vaikuttavan kauppahintaa nostavasti. Lausunnonantaja kuitenkin ehdottaa säännöstä siitä, että myytäessä yhteisomistuksessa oleva asunto varattaisiin velallisen puolisolle tilaisuus ostaa velallisen osuus asunnosta käypään hintaan.

Suomen Lakimiesliitto pitää 4 luvun 66 §:n säännöstä hyvänä parannuksena ulosottokäytännön kannalta, kunhan tarpeellisessa määrin otetaan huomioon yhteisomistajan intressit. Säännös saattaa muodostaa perustuslakikysymyksen säätämisvaiheessa. Pohdittavaksi saattaa tulla myös kysymys säännöksen taannehtivuudesta.

Suomen Pankkiyhdistys pitää yhteisomistussuhteen purkamista koskevaa ehdotusta erinomaista uudistuksena, mutta kiinnittää samalla huomiota siihen, että säännös saattaa ohjata velkojia realisoimaan vakuutena olevaa omaisuutta ulosoton kautta, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena kehityssuuntana. Lausunnonantaja toivoo myös takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain tarkistamista niin, että vastaava yhteisomistuksen purkaminen olisi mahdollista pantin realisoinnissa.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää yhteisomistussuhteen purkamista ulosotossa periaatteessa hyvänä ehdotuksena, mutta siihen liittyy käytännön ongelmia. Myynnille ehdotuksessa asetetut rajoitukset aiheuttavat erittäin vaikeita näyttökysymyksiä siitä, miten varoja todennäköisesti kertyy esineen tai osuuden myynnistä. Lausunnonantajan mukaan säännöksen voisi kirjoittaa sellaiseen muotoon, että yhteisomistusesine voidaan ulosmitata, jollei ole pidettävä todennäköisenä, että koko esineen myynti tuottaa velalliselle tai yhteisomistajalle huomattavaa haittaa. Lausunnonantajan mukaan koko esineen ulosmittaus on vesitetty sillä, että koko esineen myynnin pitäisi tuottaa huomattavasti korkeampi kertymä kuin osuuden myynti. Myyntihinnalla voidaan jälkikäteen spekuloida ja siitä voi seurata valitus- ja kantelu-kierteitä.

Velkaloukku ry pitää ehdotettua menettelyä yhteisomistussuhteen purkamiseksi kannatettavana, jonka edelleen kehittämiseen on syytä kiinnittää huomiota. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksessa jää kuitenkin epäselväksi, paljonko huomattavasti korkeampi kertymä on. Samoin epäselväksi jää, kenen arvion ja päätöksen varassa asia olisi. Lausunnonantajan mukaan yhteisomistusesine tulisi voida myydä aina silloin, kun on todennäköistä että siten saadaan yhtä hyvä tai parempi kertymä kuin pelkän osuuden myynnillä. Lausunnonantaja huomauttaa, että 5 luvun 44 § näyttää sallivan huomattavasti alemman hinnan kuin 4 luvun 66 §. Säännöksen ensimmäinen lause vaikuttaa tarpeettomalta tai ainakin ristiriitaiselta. Lausunnonantaja toteaa

vielä, että määräys kirjatun hallintaoikeuden asemasta voi aiheuttaa eriarvoisuutta ja sekaannusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, ettei ehdotettu yhteisomistussuhteen purkamisen yksinkertaistaminen saisi aiheuttaa kohtuuttomia seurauksia velallisille tai heidän perheenjäsenilleen. Säännösten soveltamisessa tulisi lausunnonantajan turvata mahdollisimman hyvin se, että toiset osaomistajat voivat edelleen asua asunnossa ja asunnon myyntitilanteessa velalliselle ja hänen perheelleen jätetään riittävästi aikaa etsiä uutta asuntoa.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää 4 luvun 66 §:ssä ehdotettua yhteisesti omistetun esineen myyntiä jossain määrin arveluttavana perusoikeutena turvatuksi omaisuudensuojan kannalta. Lausunnonantajan mukaan 5 luvun 2 ja 18 §:n nojalla on mahdollista, että täysin ulkopuolisen osaomistajan omaisuus myydään vastoin hänen tahtoaan alle käyvän hinnan. Lausunnonantaja pitää siksi tarpeellisena, että jatkovalmistelussa selvitettäisiin, voitaisiinko ulosottomiehen harkinnalle hyväksyä tarjous osoittaa tarkempia rajoja. Tällaisina kriteereinä voisivat olla esimerkiksi yhteisomistussuhteen kesto ja synty tapa. Lausunnonantajan mukaan ehdotettua menettelyä ei voida täysin rinnastaa tuomioistuinteitse tapahtuvaan yhteisomistussuhteen purkamiseen, sillä luvan antavalla tuomioistuimella on yhteisomistajan vaatimuksesta mahdollisuus vahvistaa esineelle alin hinta.

Verohallinto pitää yhteisesti omistetun esineen myymistä kokonaan hankalana tilanteena sivullisomistajan kannalta sekä periaatteellisesti että käytännön syistä. Sivullisomistaja saattaa joutua kilpailemaan muiden ostajaehdokkaiden kanssa siitä, kuka tekee esineestä parhaan tarjouksen. Lausunnonantaja toteaa vielä, että olisi tärkeää määritellä laissa, onko sivullisomistaja asianosaisen vai sivullisen asemassa ulosotossa.

Stakesin mukaan keskeinen perusoikeuksiin ja perusturvaan kytkeytyvä problematiikka liittyy ehdotettuun koko esineen ulosmittaukseen yhteisomistussuhteessa. Käytännössä ehdotus koskee esimerkiksi avo- tai aviopuolisoiden yhteisesti omistamia kiinteistöjä tai asunto-osakkeita. Koska tällaisen omaisuuden osuuden myynti on yleensä vaikeaa, koko esineen myynnistä tulisi ehdotetun säännöksen myötä ilmeisesti pääsääntö. Lausunnonantajan mukaan ehdotus vaarantaa velallisten puolisoitten ja lasten perusturvan toteutumista. Yhteisomistussuhteen purkuun johtava koko kiinteistön tai asunto-osakkeiden myynti tulisi mahdollistaa vain siinä tapauksessa, ettei sillä vaaranneta asumisen perusturvaa.

Lapin lääninhallituksen mielestä yhteisomistussuhteen purkamiseksi esitettyä menettelytapaa, jossa yhteisomistussuhde purkautuisi ulosottomenettelyssä tuomioistuin käsittelyn sijaan, lieenee syytä harkita uudelleen.

Oulun käräjäoikeus pitää yhteisomistusesineen ulosmittaamista koskevia säännöksiä arveluttavina ja korostaa tarvetta hankkia ehdotuksista perustuslakivaliokunnan lausunto.

Kuluttajavirasto arvostelee ehdotusta siitä, ettei siinä ole rajoitettu mahdollisuutta esineen kokonaisuuden myyntiin lainkaan myytävän esineen laadun mukaan. Lausunnonantaja esittää, että koko esineen ulosmittaus velkajärjestelyssä perusturvaan kuuluvan omistusasunnon osalta olisi mahdollista vain, jollei sen säilyminen velallisella tai yhteisomistajilla yhdessä ole mahdollista velkajärjestelyn keinoin. Velalliselle tulisi antaa tietoa talous- ja velkaneuvontapalveluista ja asunnon säilyttämisedellytysten selvittämisestä.

Suomen hovioikeustuomarit ry ei pidä 4 luvun 66 §:n ehdotusta onnistuneena. Yhteisomistusesineen myymisen ehto toteutunee lähes kaikissa tapauksissa, joten ehto saattaa olla vailla tosiasiallista merkitystä. Ehdotuksessa asunto-osakkeiden yhteisomistaja jää turvattomaksi. Vaikka ehdotuksen mukainen yhteisomistusesineen myynti hyödyttää velallista ja velkojaa, ovat toisen yhteisomistajan oikeudet ja intressit lausunnonantajan mielestä painavammat.

Katakombista Elämään Kansanliike ry pitää ehdotusta yhteisomistussuhteen purkamisesta arveluttavana, sillä se johtaa helposti asumisen tai muun perusturvan vaarantumiseen. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksesta tulisi luopua, tai ellei se ole mahdollista, tulisi ainakin harkita, voitaisiinko yhteisesti omistettu perusturvaan kuuluva asunto jättää ulosottomiehen suorittaman myynnin ulkopuolelle.

Velkaneuvonta ry:n mukaan ulosottomiehelle pitäisi säätää velvollisuus ohjata sellainen velallinen velkaneuvontaan, jonka asuminen tai muu perusturva olisi vaarassa yhteisomistussuhteen purkamisen vuoksi. Lausunnonantaja esittää vielä harkittavaksi, pitäisikö yhteisesti omistettu perusturvaan kuuluva asunto jättää ulosottomiehen suorittaman pikamyynnin ulkopuolelle, koska se voi olla kohtuutonta velattomalle osapuolelle.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan yhteisomistusesineen ulosmittaus ei kohtele sivullisomistajaa tasaveroisesti, sillä usein esineellä on tietty tunnearvo. Lausunnonantaja pitää tällaisen esineen ulosmittaamista kohtuuttomana.

Helsingin hovioikeuden mukaan yhteisomistussuhteen purkamista koskeva 4 luvun 66 §:n säännös on altis kritiikille. Sivullisen omaisuuden ulosmittaus ja myyminen sekä sivullisen tosiasiallinen pakottaminen tyytymään usein sattumanvaraiseen myyntihintaan ei ole suotavaa. Lausunnonantajan mukaan menettely kohdistuisi todennäköisesti nimenomaan asunto-osakkeisiin eli asianosaisten kotiin. Asunto-yhtiön osakkeita omistava yhteisomistaja ei edes pysty ”suojautumaan” kuten kiinteistön yhteisomistaja eli kirjaamalla hallinnanjakosopimuksen. Mahdollisuus yhteisomistajan osuuden ulosmittaukseen voi lisätä halukkuutta siirtää omaisuus keinotekoisesti velattoman osapuolen nimiin. Lausunnonantajan mukaan sivullisomistajan asema on syytä varmentaa ehdotettua laajemmin, kun kysymyksessä olisi vakituksena asuntona käytetty omaisuus. Yhteisomistajalle voitaisiin esimerkiksi antaa oikeus lunastaa asunto määräajassa velallisen osuutta vastaavasta myyntihinnasta kuluineen. Lisäksi laissa tulisi nimenomaisesti todeta, että velalliselle kuuluva irtaimen esineen erottamisoikeus koskisi myös tällaisen esineen yhteisomistajaa. Yhteisomistajana oleva sivullinen ja velallinen eivät aina ole perheenjäseniä ja sivullisen osalta erottamisedun edellytykset saattavat toteutua, vaikka velallisen osalta näin ei olisi. Lausunnonantajan mukaan koko esineen ulosmittauksen edellytykset vaikuttavat melko lieviltä ja niiden voidaan sanoa toteutuvan lähes aina. Koko esineen myynnille tulisi asettaa nimenomaisesti tietty velallisen alin omistusosuus, esimerkiksi puolet. Lausunnonantaja huomauttaa vielä, että perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkiminen ehdotuksesta on perusteltua.

4 luvun 67 § Kauppahinnan jakaminen ja kuuleminen

Etelä-Suomen lääninhallitus kysyy, mikä oikeudellinen merkitys on 4 luvun 67 §:n säännöksellä siitä, että ”...osa kauppahinnasta katsotaan heti ulosmitatuksi...”. Normaalitapauksessa

esine ulosmitataan ja sitten realisoidaan ilman, että kertyneet varat katsotaan erikseen ulosmitatuiksi.

Yrityssaneerausyhdistys huomauttaa, että 4 luvun 67 §:ssä tulisi säännöstekstissä selvemmin sanoa, että velallisen osasta maksetaan ”myynti- ja täytäntöönpanokulut”.

Helsingin hovioikeus toteaa 4 luvun 67 §:n osalta, että velalliselle ja yhteisomistajalle tulee todisteellisesti varata tilaisuus lausua asiasta ennen velallisen osuuden erottamista ja myyntiä sekä erityisesti ennen yhteisesti omistetun koko esineen ulosmittausta.

16 Kuolinpesä (4 luvun 68-75 §)

Kuolinpesän ulosmittausta koskeviin säännösehdoiksiin otti kantaa 28 lausunnonantajaa.

4 luvun 69 § Pesäosuuden ulosmittaus

Helsingin hovioikeuden mukaan pesäosuuden ulosmittausta koskeva ehdotus on hyvä, mutta toivottavaa olisi, että laista ilmenisi selvästi, koskeeko puolitus myös testamentilla saatua omaisuutta.

Suomen Kuntaliitto pitää ehdotusta kuolinpesän osuuden ulosmittauksesta perusteltuna. Lausunnonantaja kuitenkin katsoo, että koko pesäosuuden arvo tulisi olla ulosmittauksen kohteena ja varat perintöveroja varten tulisi tallettaa sulkutilille, jottei velallinen voisi hukata koko omaisuutta.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan perintöveroja varten varattua osuutta ei pitäisi jättää velallisen varaan, vaan varat pitäisi tallettaa esimerkiksi pankin sulkutilille veropäätöksen ratkaisuun asti.

Kajaanin kaupungin mukaan velkojien oikeusturvan vuoksi ulosmittauksen ulkopuolelle jätettävän pesäosuuden rajaa tulisi alentaa tai jopa poistaa kokonaan. Todennäköisesti vain pieni osa niistä, joille erillisten varojen säästäminen perintöveroihin on tarpeen, kuuluu korkeimpaan veroluokkaan. Rahavarojen osalta tulevan veron määrä on heti tiedossa. Monissa tapauksissa voitaisiin koko perintöosuus ulosmitata, koska verotettavalle omaisuudelle on säädetty alaraja.

Länsi-Suomen lääninhallitus ei pidä hyväksyttävänä, että perinnön saajana olevan velallisen asemaa parannetaan uudella määrärajoituksella. Lausunnonantaja pitää hyvin kyseenalaisena sitä, että velallinen maksaisi käteen jäävällä perintöosuuden arvolla perintöveroja. Ehdotus asettaa velkojat eriarvoiseen asemaan ja todellisuudessa palauttaa verovelkojan etusijan ulosottoon. Lausunnonantaja katsoo, ettei perintöosuuden ulosmittaukseen tarvita määrärajoituksia. Jos varojen jäämistä verojen maksuun kuitenkin pidetään tärkeänä, tulee ulosottoviran-

omaisen (velallisen sijasta) säilyttää ja tallettaa perintöosuuden ulosmittauksesta kertyneistä varoista puolet niin kauan kunnes perintövero on määrätty ja maksuunpantu.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mielestä pesäosakkaan velasta pitää aina voida ulosmitata koko hänen osuutensa kuolinpesästä. Ehdotuksesta rajoittaa ulosmittaus puoleen pesäosuudesta tulisi luopua, sillä vaihtoehto suosii liiaksi velallista.

Turun kihlakunnan ulosottovirasto oudoksuu sitä, että enintään puolet velalliselle perinnönjaoissa tulevasta omaisuudesta voidaan käyttää ulosotossa olevien saatavien suorittamiseen. Lausunnonantajan mukaan käytännössä perintövero tavallisesti tulee aikanaan ulosottoperintään.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää velkojen kannalta kohtuuttomana sitä, että enintään puolet perintöosuudesta voidaan käyttää ulosottovelkojen maksamiseen. Lausunnonantaja myös huomauttaa tarpeesta varmistaa, että velallinen käyttää varat todella verojen maksuun.

Turun käräjäoikeus ei pidä hyväksyttävänä, että ulosmitattava osuus ilmaistaan murtolukuna. Lausunnonantajan mukaan vain perintöveroja vastaava euromäärä tulisi jättää tilittämättä velkojille.

Työeläkelaitosten liiton mukaan 50 prosentin ulosmittauskielto on tarpeettoman korkea. Koska suurin osa perinnöistä menee lähisukulaisille, ulosmittauksen ulkopuolelle perintöveroa varten jäävän pesäosuuden määrän tulisi olla noin 20 prosenttia.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* pitävät 4 luvun 69 §:n säännöstä varsin myönteisenä velalliselle ja liian kategorisena ottaen huomioon, että kuolinpesien suuruus vaihtelee. Perintöveron kertymisen turvaaminen ei ehkä toteudu ehdotetulla tavalla. Suomen Kihlakunnanvoudit ry huomauttaa vielä, että perintövero on määrältään usein aika pieni, vain vähän yli 10 prosenttia.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry ei pidä 4 luvun 69 §:ää onnistuneena. Lausunnonantajan mukaan on epäuskottavaa, että velallinen suorittaisi perintöverot hänelle jätetyllä osuudella. Jos halutaan, että verot todella suoritetaan ja verottajalle annetaan muita velkojia parempi etuoikeus, tulisi velallisen pesäosuus ottaa kokonaan ulosottomiehen haltuun.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistyksen mukaan pesäosuus on voitava ulosmitata kokonaan, koska velallinen ei todennäköisesti maksa perintöveroa. Joka tapauksessa pesäosuudesta tulisi voida ulosmitata 2/3 muiden velkojien vuoksi, sillä usein velallisella ei ole muuta ulosmitattavaa.

Keskuskauppakamari vastustaa ehdotusta, jonka mukaan puolet kuolinpesäosuudesta jäisi ulosoton ulkopuolelle. Lausunnonantaja pitää ehdotuksen perusteluja puutteellisina ja huomauttaa, että monissa jakamattomissa kuolinpesissä perintövero on jo määrätty ja saattaa olla pesän velkana ulosotossa.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää sinänsä hyvänä asiana, että perintöverojen maksaminen turvataan jättämällä velalliselle varoja sitä varten. Lausunnonantajan mukaan kuitenkin suurimmassa osassa perintöjä veron osuus jää huomattavasti alle puoleen perintöosuuden arvosta, joten ehdotettua suuremman osuuden ohjaaminen ulosottoon voisi olla mahdollista. Lausun-

nonantajan mukaan epäselväksi jää, muuttuuko ulosoton ulkopuolelle jäävä perintöosuuden puoliosuus tai sen surrogaatti myöhemmin ulosmittauskelpoiseksi ja koskeeko kysymyksessä oleva rajoitus myös testamentilla saatua omaisuutta.

Suomen Pankkiyhdistys pitää pesäosuuden ulosmittausta koskevaa ehdotusta sinänsä oikeasuuntaisena, mutta katsoo ulosmittaamatta jätettävän pesäosuuden olevan tarpeettoman korkea. Lausunnonantaja pitää esitettyjä perusteluja puutteellisina ja huomauttaa, että vanhoissa, jakamattomissa kuolinpesissä perintövero on määrätty ja pantu maksuun ehkä jo vuosia aikaisemmin.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto katsoo ehdotuksen ilman hyväksyttäviä perusteita heikentävän merkittävästi saatavien perintää. Lausunnonantaja ei pidä ehdotusta velkojan räkökulmasta hyväksyttävänä. Pahimmillaan huomattava varallisuus jää ulosoton ulottumattomiin.

TeliaSonera Oyj:n mukaan puolen perintöosuuden jättäminen velalliselle merkitsee sitä, että yksityiset velkojat subventoivat valtiota, jotta valtio saisi verotulonsa.

Perimistöimistöjen Liitto pitää ehdotettuja uudistuksia kuolinpesän osuuden ulosmittauksessa pääosin perusteltuina ja hyväksyttävinä. Lausunnonantaja kuitenkin ihmettelee sitä, että velallinen saisi aina pitää puolet saamastaan perinnöstä.

Luottomiehet – Kreditmännens ry pitää kuolinpesän osuuden ulosmittauksen uudistamista pääosin tarpeellisena lukuun ottamatta ehdotusta, jonka mukaan velallinen saisi aina pitää puolet saamastaan perinnöstä.

4 luvun 71 § Toimet ulosmittauksen jälkeen

Verohallinto huomauttaa, että 4 luvun 71 §:n perusteluissa mainitun 42 %:n sijasta perintöveron määrä voi enimmällään olla lähes 48 % perinnön arvosta.

Etelä-Suomen lääninhallitus kysyy, mikä oikeudellinen merkitys on 4 luvun 71 §:n säännöksellä siitä, että ”...varat katsotaan välittömästi ulosmitatuiksi...”. Normaalitapauksessa esine ulosmitataan ja sitten realisoidaan ilman, että kertyneet varat katsotaan erikseen ulosmitatuiksi. Lausunnonantaja esittää säännöksen 2 momentin osalta harkittavaksi, voitaisiinko ulosottomiehelle antaa velvollisuuksia perintöveron tilittämisessä valtiolle.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry esittää, että 4 luvun 71 §:n 2 momentti poistetaan kokonaan.

4 luvun 72 § Pesänselvittäjän ja pesänjakajan määrääminen ja moitekanne

Itä-Suomen lääninhallitus pitää tarpeellisena säännöstä siitä, että ulosottomies voi hakea pesänselvittäjän määräämistä, jotta perintä saadaan kohtuullisessa ajassa loppuun.

Oulun käräjäoikeus pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan ulosottomies voi hakea pesänselvittäjän tai –jakajan määräämistä kuolinpesään.

Eläketurvakeskus pitää hyvänä ehdotuksena sitä, että ulosottomies voi tarvittaessa hakea pesänselvittäjän määräämistä.

Kansaneläkelaitoksen mukaan on hyvä, että toimivalta kuolinpesän selvittämisessä ja jakamisessa ehdotetaan siirrettäväksi ulosottomiehelle.

TeliaSonera Oyj pitää ulosottomiehelle ehdotettua oikeutta hakea pesänselvittäjän ja –jakajan määräämistä parannuksena.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto pitää ulosottomiehen mahdollisuutta pesänjakajan hakemiseen velkojan kannalta myönteisenä muutoksena.

Työministeriön mukaan ulosottomiehen toimivallan laajentaminen kuolinpesään kohdistuvassa perinnässä on hyvä uudistus palkkaturvan takaisinperinnän kannalta.

Kajaanin kaupungin mukaan kuolinpesän selvittämiseen liittyvä ehdotus on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen. Ehdotus, jonka mukaan ulosottomies huolehtii viran puolesta siitä, että ulosmittauksen tarkoitus toteutuu kuolinpesässä, on ulosottoa tehostava ja menettelyä yksinkertaistava toimintatapa.

Helsingin hovioikeuden mukaan ulosottomiehen toimiminen aktiivisesti kuolinpesän selvittämisessä saattaa hieman hämärtää ulosottomiehen asemaa puolueettomana viranomaisena, vaikka ulosoton tuloksellisuus toisaalta paranisikin.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mielestä ulosottomiehellä voisi olla virallisperiaatteen nojalla laajempi toimivalta kuolinpesissä. Toimivallan pitäisi kuitenkin rajoittua pesänselvittäjän tai pesänjakajan määräyksen hakemiseen. Lausunnonantajan mukaan selvissä tapauksissa ulosottomies voisi antaa suostumuksen sopimusjakoon. Näin menetellään jo nykyisinkin.

Suomen hovioikeustuomarit ry:n mielestä ulosottomiehen toimiminen asianosaisena pesänselvittäjän tai –jakajan määräämistä koskevassa hakemusasiassa on ajatuksena vieras. Lisäksi voidakseen hakea pesänselvittäjää ulosottomiehen tulisi selvittää pesän varat, mikä voi olla hankalaa ja aikaa vievää. Lausunnonantaja huomauttaa vielä, että pesänselvittäjän tai –jakajan hakeminen saattaa johtaa täysimittaiseen oikeudenkäyntiin, jossa esiintyminen sopii ulosottomiehen rooliin huonosti.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Suomen Lakimiesliiton* mukaan 4 luvun 72 §:ssä tulisi pääsäännön olla velkoja-aloitteinen pesänselvitys. Ulosottomiehelle jäisi mahdollisuus käynnistää menettely, mutta ei velvollisuutta siihen. Pesän tilaan tutustuminen, eri menettelytapojen kartoittaminen ja asiassa toimiminen vaatii huomattavaa työpanosta, johon ylikuormitettu ulosottolaitos ei pysty. Lausunnonantajien mukaan asiassa tulisi ottaa huomioon myös ulosottomiesaloitteisen pesänselvityksen aiheuttamat oikeudenkäynti- ja korvausvastuukysymykset.

4 luvun 74 § Perinnöstä luopuminen

Helsingin hovioikeuden mukaan perinnöstä luopumista koskeva ehdotus on kannatettava ottaen huomioon käytännössä esiintyneet tulkintavaikkeudet. Säännös on selkeä ja erittäin tarpeellinen.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto pitää kuolinpesäosuuden luopumisen ehtojen tiukentamista velkojan kannalta myönteisenä muutoksena.

Suomen Kuntaliitto pitää ehdotusta velallisen oikeudesta luopua pesäosuudesta ennen ulosmittausta perusteltuna.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 4 luvun 74 § ei poista takapäiväyksen mahdollisuutta, sillä velallinen voi aina väittää, ettei ole saanut tietoa pesäosuuden ulosmittauspäätöksestä.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto kysyy, onko ulosmittauksen jälkeen tapahtuva perinnöstä luopuminen tehokas myös myöhempiin ulosottovelkoihin nähden.

Ks. myös ehdotetuista perintökaaren säännöksistä esitetyt kannanotot luvussa 26.2

17 Myyntiä koskevat yleiset säännökset (5 luvun 1-2 §)

Ehdotuksiin myyntiä koskevista yleisistä säännöksistä otti kantaa 18 lausunnonantajaa.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää 5 luvun säännöksiä joustavina ja tarkoituksenmukaisina.

5 luvun 1 § Myyntitavat

Suomen Lakimiesliitto pitää vaihtoehtoisia myyntitapoja parannuksena.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää myyntitapojen lisäämistä pääsääntöisesti hyvänä asiana. Tosin jälkikäteen on hankalaa selvittää, oliko valittu myyntitapa oikea ja saatiinko kohteesta mahdollisimman hyvä hinta.

Oulun käräjäoikeus pitää kannatettavina ehdotuksia, jotka joustavoittavat ulosmitatun omaisuuden myyntiä parhaan myyntituloksen saavuttamiseksi.

Turun käräjäoikeuden mukaan realisointimenettelyn uudistaminen tuottaa taloudellista etua sekä velallisille että velkojille.

Suomen Kuntaliitto pitää ulosmitatun omaisuuden myyntitapaa ja -muotoa koskevaa ehdotusta perusteltuna.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotus uusista myyntitavoista on tarkoituksenmukainen.

Lapin lääninhallituksen mukaan erilaiset myyntitavat mahdollistanevat paremman lopputuloksen kuin nykyinen menettely.

Kuluttajatutkimuskeskuksen mukaan on perusteltua tehdä ulosmitatun omaisuuden myyntitavat joustaviksi. Lausunnonantaja kannattaa ulosmitatun omaisuuden myynnin vapauttamista ja huutokaupalle vaihtoehtoisten myyntitapojen kirjaamista lakiin.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto pitää perusteltuna pyrkimystä kehittää huutokaupalle vaihtoehtoisia myyntimuotoja.

Kajaanin kaupungin mukaan vaihtoehtoisten myyntitapojen käyttöönottoon liittyvä ehdotus on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen. Vaihtoehtoisilla myyntitavoilla voidaan mahdollisesti saada parempi realisointitulok. Kyseessä on myös viranomaisien toimintatapojen muuttaminen monipuolisempaan, eri tilanteiden vaihtelut huomioon ottavaan suuntaan. Uudistukset tuovat myös velalliselle ja velkojille tietyt mahdollisuudet vaikuttaa realisointitapaan, mikä on lausunnonantajan mukaan kannatettavaa.

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää ehdotusta vaihtoehtoisista myyntitavoista tarkoituksenmukaisena. Lausunnonantajan mukaan on odotettavissa, että vaihtoehtoisten myyntitapojen käyttäminen vähentää alihintaista myyntiä koskevia oikeusriitoja.

Velkaloukku ry pitää yksinkertaistettua myyntimenettelyä nykyisen pakkohuutokaupan sijaan hyvänä kehityksenä lainsäädännössä.

Helsingin hovioikeuden mukaan on turhaa poistaa vakiintunut käsite pakkohuutokauppa. Ehdotetut käsitteet huutokauppa ja vapaa myynti aiheuttavat sekaannusta, sillä yksityinenkin tahto voi toimittaa (irtaimen omaisuuden) huutokaupan.

5 luvun 2 § Myyntitavan valinta

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 5 luvun 2 §:n 2 momenttiin liittyy käytännön ongelma. Irtaimen esineen myynnissä esineen omistusoikeus ja hallinta siirtyvät ostajalle heti. Jos huutokauppa kumotaan, myytyä esinettä ei kuitenkaan saada takaisin.

Turun käräjäoikeuden mukaan 5 luvun 2 §:n 2 momentissa tulisi säätää tarkka euromäärä arvokkaaksi katsottavalle omaisuudelle.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* pitävät 5 luvun 2 §:ää sinänsä perusteltuna, mutta painottavat, että turhasta muutoksenhausta voi syntyä ongelmia, kun myyntitulo ei olekaan odotettu. Lausunnonantajat huomauttavat myös siitä käytännön vaikeudesta, mikä liittyy huutokaupan kumoamiseen muutoksenhausta kun omaisuus on jo myyty ostajalle ja ehkä luovutettu eteenpäin.

Nordea Pankki Suomi Oyj olisi toivonut, että myös ulosmitatun kiinteän omaisuuden realisointikeinot ja menettely olisi voinut olla samanlainen kuin irtaimen pantin rahaksimuuttoa koskevat voimassa olevat säännökset.

18 Yleiset huutokauppaehdot (5 luvun 3-12 §)

Yleisiä huutokauppaehtoja koskeviin säännösehdoiksiin otti kantaa 16 lausunnonantajaa.

Perimistöimistöjen Liitto pitää huutokauppa-menettelyn yhtenäistämistä eri omaisuuslajien myynnissä, menettelyn yksinkertaistamista ja kuuluttamisen vähentämistä myönteisinä uudistuksina. Samaa mieltä on *Luottomiehet – Kreditmännens ry*.

Suomen Kuntaliitto pitää ostajan oikeusasemaa koskevaa ehdotusta perusteltuna.

Oulun käräjäoikeus pitää perusteltuina ehdotuksia, jotka tähtäävät ostajan oikeusaseman parantamiseen.

Kuluttajatutkimuskeskus pitää tärkeänä, että aiemmin epäselvästä ostajan oikeusasemasta tehdään selkeät säännöt.

Perimistöimistöjen Liitto pitää huutokauppaostajan oikeusaseman selventämistä parannuksena.

Luottomiehet – Kreditmännens ry pitää huutokauppaostajan oikeusaseman selventämistä tarpeellisenä uudistuksena.

Helsingin hovioikeuden mukaan ostajan oikeuksien kirjaaminen lakiin on erittäin perusteltua.

Helsingin hovioikeuden mukaan ulosottomiehen velvollisuus selvittää myytävään omaisuuteen kohdistuvat saatavat ja muut oikeudet sekä omaisuuden kunnon tarkistaminen/tarkastuttaminen edellyttää ulosottomiehiltä korkeaa osaamista ja lisää ainakin aluksi koulutustarvetta.

5 luvun 3 § Omistusoikeuden siirtyminen

Helsingin hovioikeuden mukaan omistusoikeuden sitominen kauppahinnan maksuun ja tietyissä tapauksissa kauppakirjan saamiseen on perusteltua.

5 luvun 4 § Hallinta ja käyttö

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 4 §:n säännöstä perusteltuna.

5 luvun 5 § Virka-apu ostajalle

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 5 §:n säännöstä kannatettavana, mutta siinä tulisi mainita, että ostajalla olisi oikeus tarkastuttaa esimerkiksi ostamansa omakotitalo siitä huolimatta, että muuttopäivää olisi poikkeuksellisesti siirretty. 5 luvun 13 ja 16 § näyttävät koskevan tilannetta vain ennen myyntiä.

Turun käräjäoikeus ehdottaa, että 5 luvun 5 §:n 2 momentin osalta huomioitaisiin, että huonevuokrasuhteissa muuttopäivä on vuokrasuhteen päättymistä seuraava päivä ja määräaikaiset vuokrasopimukset tavallisesti tehdään tasakuukausiksi. Lausunnonantajan mukaan muuttopäivää ei tulisi tuolloin voida lainkaan siirtää.

5 luvun 6 § Ostajan vastuu

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 6 §:n säännöstä ostajan asemaa selvästi helpottavana ja uskoo sen lisäävän todennäköisesti ostohalukkuutta.

5 luvun 7 § Vastuusta ilmoittaminen

Verohallinnon mukaan olisi tarpeen korostaa 5 luvun 7 §:n perusteluissa, ettei uudelle omistajalle synny vastuuta kyseisen vuoden kiinteistöverosta, jos omistusoikeus siirtyy pakkohuutokaupan johdosta. Lausunnonantaja huomauttaa, että nykyisten kiinteistöverolain säännösten mukaan vastuu verosta siirtyisi uudelle omistajalle, jos omistajanvaihdos perustuu kiinteistön vapaaseen myyntiin, vaikka myynnissä olisi kyse ulosmitatun omaisuuden realisoinnista. Toisaalta asia voidaan 5 luvun 65 §:n nojalla ymmärtää niin, ettei vastuuta syntyisi uudelle omistajalle vapaaseen myyntiin perustuvissa kaupoissa.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että 5 luvun 7 §:n perusteluissa tulisi ottaa selkeästi kantaa siihen, vastaako kiinteistön ostaja edellisen omistajan ohella kiinteistöverosta vapaan myynnin osalta.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan 5 luvun 7 §:n sanamuotoa tulisi tarkentaa, sillä sähkölaskun maksaminen ei ole ehtona ”sähkön saannille” vaan sähköliittymän siirtymiselle.

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 7 §:n säännöstä ostajan kannalta hyvänä, mutta valtion ensisijainen korvausvastuu vaikuttaa ankaralta siinä tilanteessa, että isännöitsijä ei ilmoita yhtiön saatavia ulosottomiehelle. Lausunnonantajan mukaan selvempää saattaisi olla, jos haltuun otetusta huoneistosta suoritettaisiin asunto-osakeyhtiön saatava päältä pois, jolloin kauppahinta olisi vastaavasti korkeampi, mutta ostaja saisi huoneiston heti haltuunsa. Lausunnonantaja pitää säännöksen 3 momenttia kannatettavana, mutta siitä tulisi ilmetä, että velvollisuuden laiminlyönnin uhkana olisi vahingonkorvaus tai muu sopiva sanktio.

5 luvun 8 § Väite paremmasta oikeudesta

Suomen kihlakunnanvoudit ry:n ja Suomen Lakimiesliiton mukaan 5 luvun 8 § on tärkeä parannusehdotus, joka selkeyttää huomattavasti tilannetta nykyisestä.

Helsingin hovioikeus kannattaa ostajan saantosuojasta ja valtion korvausvastuusta säättämistä.

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 8 §:n säännöstä tarpeellisena. Säännöksen 2 momentista tulisi selvyuden vuoksi käydä ilmi, ettei valtion tarvitsisi maksaa korvausta, jos oikea omistaja on jättänyt käyttämättä muutoksenhakumahdollisuutensa tai muutoin viivytellyt omistusoikeutta koskevan väitteen esittämisessä niin, ettei omaisuutta hänen laiminlyöntinsä vuoksi saada takaisin. Lausunnonantajan mukaan säännöksen 3 momentin sanamuoto herättää kysymyksen, onko valtiolla regressioikeus muuta kuin velallista kohtaan siinäkin tapauksessa, että se olisi kohtuutonta.

5 luvun 9 § Virhe myynnin kohteessa

Suomen kihlakunnanvoudit ry:n ja Suomen Lakimiesliiton mukaan 5 luvun 9 § on tärkeä parannusehdotus, joka selkeyttää huomattavasti tilannetta nykyisestä.

Helsingin hovioikeuden mukaan on erinomaista, että lakiin otetaan säännökset tosiasiallisesta virheestä ja sen seuraamuksista.

Itä-Suomen lääninhallitus kysyy, asetetaanko 5 luvun 9 §:n perusteluissa liian suuria, jopa mahdottomia vaatimuksia ulosottomiehen selonottovelvollisuudelle. Lausunnonantaja olettaa, että vahingonkorvausvaatimukset valtiota kohtaa tulevat lisääntymään.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pelkää, että riidat myydyn omaisuuden kunnosta tulevat lisääntymään.

Helsingin hovioikeuden mukaan on perusteltua sitoa valitusmahdollisuus tosiasiallisesta virheestä määräaikaan, jonka jälkeen kaikki osapuolet ovat tietoisia tilanteesta. Ulosottovalituksen määräaika tosin on lyhyt eikä ostaja yleensä ole saanut omaisuutta edes haltuunsa kolmessa viikossa myynnistä lukien, joten virheen havaitseminen lienee käytännössä vaikeaa. Omaisuuden virhettä koskevat asiat sopivat lausunnonantajan mukaan paremmin ratkaistaviksi normaalissa siviilijuttujen menettelyssä kuin ulosottovalituksen yhteydessä. Harvojen ulosottovalituksia käsittelevien tuomarien sitominen laajoihin ja aikaa vieviin riitoihin aiheuttaisi muiden valitusten ratkaisemisen viivästyminen.

Suomen hovioikeustuomarit ry:n mukaan myydyn omaisuuden virheestä ja virheen seuraamuksista säättäminen on aiheellista. On tarkoituksenmukaista, että säännökset vastaavat mahdollisimman paljon tavallisella kaupalla myydyn omaisuuden virhesäännöksiä. Lausunnonantajan mukaan ostajan reagointikeinona ei kuitenkaan pitäisi olla ulosottovalitus, vaan pitempään määräaikaan sidottu siviilikanne. Ulosottovalituksen määräaika on aivan liian lyhyt, koska virheen toteaminen ja hinnanalennuksen määrittäminen edellyttää usein ostajalta ammatti-ihmisten apua.

5 luvun 10 § Hinnanalennus ja kaupan purkaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö huomauttaa, että ehdotuksessa jää epäselväksi, millä perusteella hinnanalennus määrätään ja kuinka alennettu hinta lasketaan. Lausunnonantajan mukaan ulosottolain ja irtaimen kauppaa koskevan lain välistä suhdetta tulisi selventää, sillä kauppalain 37.2 §:n mukaan ostajalla ei ole oikeutta hinnanalennukseen, kun tavara on ostettu käytettynä huutokaupasta.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 5 luvun 10 §:n sanamuoto jättää täysin avoimeksi sen, missä ajassa hinnanalennusta tai myynnin kumoamista koskeva valitus on tehtävä. Säännöksestä tulisi selkeästi ilmetä, missä ajassa valitus on tehtävä (ennen lopputilitystä vai myös sen jälkeen).

Helsingin hovioikeuden mukaan selvyuden vuoksi voisi olla perusteltua mainita, että ulosottovalituksessa vastapuolina ovat velallinen ja velkojat. Koska kysymyksessä on ulosottomiehen laiminlyönti, jolloin helposti voitaisiin ajatella, että valitus voitaisiin kohdistaa valtion.

5 luvun 11 § Ainesosat, tarpeisto ja sato

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 5 luvun 11 §:n osalta ongelmana on, että joskus voi olla vaikea ulosottomenettelyssä ratkaista, mikä on ainesosaa ja tarpeistoa ja mikä taas irtainta omaisuutta.

19 Yleiset säännökset huutokaupasta sekä irtaimen huutokauppa (5 luvun 13-31 §)

Ehdotuksiin yleisistä säännöksistä huutokaupasta sekä irtaimen huutokauppaa koskevista säännöksistä otti kantaa 16 lausunnonantajaa.

5 luvun 13 § Käyvän arvon määrittäminen ja esineen kunnostus

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää arveluttavana sitä, että ulosottomies saisi kunnostuttaa omaisuutta sen myyntiarvon nostamiseksi. Ulosottomies joutuu lausunnonantajan mukaan pahaan välikäteen, jos kunnostus epäonnistuu eikä kohteen arvo parane, vaan jopa heikkenee.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan on tarpeetonta rajata ulosottomiehen velvollisuutta selvittää omaisuuden käypää arvoa vain ”tarvittaessa”. Käyvän arvon määrittely on vähimmäishinnan arvioinnissa ja 5 luvun 61 §:n mukaisesta vapaasta myynnistä päätettäessä keskeisellä sijalla.

5 luvun 14 § Myynti-ilmoituksen julkaiseminen

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto esittää, että 5 luvun 14 §:n 2 momentin tulisi olla seuraavanlainen: ”Jollei pitempi tai lyhyempi ilmoitusaika ole aiheellinen, tavanomaisen irtaimen omaisuuden myynti-ilmoitus julkaistaan viikkoa ja muun omaisuuden kaksi viikkoa ennen huutokauppaa. Lisäilmoitus voidaan julkaista ennen huutokauppaa. Tavanomaisen irtaimen omaisuuden myyntiä lukuunottamatta huutokaupasta on hyvissä ajoin ilmoitettava velalliselle, muulle omistajalle ja yhteisomistajalle”.

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto kysyy, koskeeko 5 luvun 14 §:ssä mainittu kahden viikon julkaisuaika myös uutta huutokauppaa ja aiheuttaako se ongelmia 5 luvun 37.2 §:ää sovellettaessa.

Turun kihlakunnan ulosottovirasto pitää 5 luvun 14 §:ssä ehdotettua kahden viikon kuulutus-aikaa turhan pitkänä. Se mm. aiheuttaisi hankaluutta ja lisäkustannuksia omaisuuden säilyttämisen kannalta. Nykyinen viikon kuulutusaika on lausunnonantajan mukaan hyväksi havaittu.

5 luvun 15 § Virhe julkaisemisessa ja ilmoituksen sisältö

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto pitää tarpeellisena, että velallisen nimi ilmoitetaan huutokauppayleisölle. Ostajan kannalta on perusteltua tietää omaisuuden edellinen omistaja.

5 luvun 17 § Huutokaupan toimittaminen

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan puhelimitse tai sähköisesti tehdyn tarjouksen osalta kauppahinnan tai käsirahan maksamisen toteaminen huutokauppatilanteessa lienee käytännössä niin aikaa vievää, ettei huutokaupan jatkaminen onnistu.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää kirjallisten tarjousten sallimista hyvänä uudistuksena. Puhelimitse ja sähköisesti huutokauppaan osallistuminen pitkittää huutokauppaa, koska kauppahinnan tai sen osan maksu on todennettava huutokaupan aikana.

5 luvun 18 § Vähimmäishinta

Suomen hovioikeustuomarit ry pitää vähimmäishinnan säätämistä myös muulle kuin kiinteälle omaisuudelle merkittävänä ja hyvänä uudistuksena.

Helsingin hovioikeuden mukaan vähimmäishintasuojan laajentaminen on perusteltua. Lausunnonantajan mukaan on myös tärkeää, että vähimmäishintasuojaa koskisi myös vapaata myyntiä.

Elatusvelvollisten Liitto pitää vähimmäishintasäännöksiä hyvänä ehdotuksena.

Suomen Kuntaliitto pitää vähimmäishintaa ja alinta hyväksyttävää tarjousta koskevaa ehdotusta perusteltuna.

Kuluttajatutkimuskeskuksen mukaan on perusteltua estää arvokkaan irtaimen omaisuuden myynti kohtuuttoman alhaiseen hintaan. Lausunnonantaja kannattaa ehdotuksia vähimmäishinnasta ja alimmasta hyväksyttävästä tarjouksesta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan velallisen oikeussuojan kannalta vähimmäishintasäännöstä ei pitäisi tiukentaa vaatimalla olennaisesti korkeampaa hintaa uudessa myynissä. Lausunnonantajan mukaan esityksessä ehdotettu säännöksen muotoilu voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen, jos uutta myyntiä järjestämättä hyväksytään selvästi käypää hintaa alempi hinta.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan vähimmäishintasäännökset aiheuttavat ongelmia. Ulosottomiehen on vaikea arvioida tehdyn tarjouksen suhdetta käypään hintaan ja suuremman tarjouksen mahdollisuutta uudessa myynissä. Ongelmat ovat erityisen suuria irtaimen omaisuuden kohdalla.

Velkaloukku ry:n mukaan ulosmitattua omaisuutta on rahoituspiireissä ollut tapana hankkia pilkkahinnalla. Lausunnonantajan mukaan velallisen oikeusturvaan on tässä asiassa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

5 luvun 19 § Kauppahinnan maksaminen

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 5 luvun 19 §:n 1 momentti tulisi kirjoittaa seuraavasti: ”Ulosottomies saa tarvittaessa antaa ostajalle maksuaikaa enintään kaksi viikkoa. Ostajan on heti suoritettava ulosottomiehen määräämä enintään 20 prosentin suuruinen käsiraha kauppahinnasta. Käsiraha on maksettava käteisenä rahana tai siihen rinnastettavalla tavalla taikka antamalla käsirahasta vakuus. Jos ostajana on 3 luvun 44 §:ssä tarkoitettu yhteisö, käsirahaa ei tarvitse suorittaa”.

5 luvun 20 § Ostajan korvausvelvollisuus

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan ennen 5 luvun 20 §:n mukaisesta ostajan korvausvelvollisuudesta päättämistä ulosottomiehen tulisi kuulla ostajaa. Asiasta tulisi lausunnonantajan mukaan ottaa säännös pykälään.

Helsingin hovioikeuden mukaan 5 luvun 20 §:ssä olisi tavanomaisempaa ilmaista asia ulosottomiehen katsomisen sijasta toteamalla, että kauppahinta on siltä osin katsottava suoritetuksi.

5 luvun 21 § Ehdollinen luovutus

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ostajan ulosottovelkoja sitovaksi tulisi säätää 5 luvun 21 §:ssä vain osamaksusopimuksin myyty esine silloin, kun myyjä on pidättänyt omistusoikeuden. Muutoin ulosoton välttely helpottuu ja irtaimen ulosmittaukset vähenevät merkittävästi.

5 luvun 23-31 § Irtaimen omaisuuden huutokauppa

Itä-Suomen lääninhallitus pitää erittäin tarpeellisena, että irtaimen omaisuuden myynti saatetaan nykyistä tarkemman sääntelyn piiriin.

5 luvun 27 § Asianosaisluettelo

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 5 luvun 27 §:n ehdottomuutta tulisi lieventää ja sallia ulosottomiehelle mahdollisuus toimittaa asianosaisluettelo asianosaisille asianosaisskeskustelun jälkeen.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Suomen Lakimiesliiton* mukaan 5 luvun 27 §:n sanamuotoa voisi tarkistaa, sillä asianosaisluettelo laaditaan asianosaisskeskustelussa esitettyjen vaatimusten perusteella eikä siksi voi olla heti valmis.

5 luvun 29 § Alin hyväksyttävä tarjous

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää peittämisperiaatetta pantin osalta hyvänä uudistuksena.

Helsingin hovioikeuden mukaan peittämisperiaate on välttämätön käteispannin myynnissä.

5 luvun 30 § Vastattavaksi ottaminen

Helsingin hovioikeus pitää kannatettavana, että ostaja voi 5 luvun 30 §:n mukaan irtaimen omaisuuden huutokaupassa ottaa saatavia vastattavakseen. Lausunnonantaja pitää hyvänä myös sitä, että vastattavaksi ottaminen koskisi vain pääomaa ja korko tulisi suorittaa rahana.

20 Asianosaisselvittely ja muu menettely kiinteistön huutokaupassa (5 luvun 32-46 §)

Asianosaisselvittelyä ja muuta menettelyä kiinteistön huutokaupassa koskeviin säännösehdo-
tuksiin otti kantaa kuusi lausunnonantajaa.

5 luvun 34-35 § Kutsu asianosaiskeskusteluun sekä kuulutus

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mielestä 5 luvun 34 ja 35 §:iin liittyvät aikataulukysymykset tulisi harkita uudelleen. Jos vapaasta myynnistä päätetään asianosaiskeskustelun yhteydessä, huutokaupasta ei voida ilmoittaa asianosaiskutsussa ja sen kuulutuksessa.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on epäselvää, missä tapauksissa velallisen nimen mainitseminen on 5 luvun 35 §:ssä mainitusta syystä tarpeen. Jos katsotaan, ettei velallisen nimen julkaiseminen ole aina tarpeen velkojатаhon luotonvalvontaintressin takia, olisi lausunnonantajan mielestä selvempää luopua nimen julkaisemisesta kokonaan.

5 luvun 36 § Menettely asianosaiskeskustelussa

Helsingin hovioikeuden mukaan 5 luvun 36 §:ssä olisi syytä nimenomaisesti mainita, että yhteisöomistajalla olisi velallista ja velkojia vastaava oikeus muistutusten tekemiseen valvontaja vastaan siinä tapauksessa, että kysymyksessä olisi 4 luvun 66 §:ssä tarkoitettu koko esineen myynti.

5 luvun 37 § Asianosaisluettelo

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että 5 luvun 37 §:stä ei ilmene, merkitäänkö mahdollinen yhteisöomistaja omistusosuuksineen asianosaisluetteloon, niin kuin olisi tarpeen.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 5 luvun 37 §:n ehdottomuutta tulisi lieventää ja sallia ulosottomiehelle mahdollisuus toimittaa asianosaisluettelo asianosaisille asianosaiskeskustelun jälkeen.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Suomen Lakimiesliiton* mukaan 5 luvun 37 §:n sanamuotoa voisi tarkistaa, sillä asianosaisluettelo laaditaan asianosaiskeskustelussa esitettyjen vaatimusten perusteella eikä siksi voi olla heti valmis.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, ettei ulosottomies voi laatia asianosaisluetteloä asianosaiskeskustelun aikana, vaan vasta sen jälkeen. Lausunnonantaja esittää seuraavanlaista säännöstä: ”Asianosaisluettelo on pyynnöstä toimitettava asianosaiskeskustelussa läsnä olleille ja pidettävä velkojien ja muiden oikeudenhaltijoiden saatavilla ulosottomiehen toimistossa ja huutokaupassa.”

5 luvun 44 § Alin hyväksyttävä tarjous

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto esittää, että 5 luvun 44 §:ssä pakkohuutokaupan hakijaksi määriteltäisiin se ulosmittaushakijoista, joka on nimenomaan pyytänyt pakkohuutokaupan toimittamista ja maksanut kuluennakon.

5 luvun 45 § Vastattavaksi ottaminen

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto huomauttaa 5 luvun 45 §:n osalta, että sopimukset velkojen vastattavaksiottamisesta on tarkoituksenmukaisinta tehdä vasta huutokauppatilaisuuden jälkeen.

21 Usean kiinteistön myynti (5 luvun 47-56 §)

Usean kiinteistön myyntiä koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa viisi lausunnonantajaa.

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että väliotsikko usean kiinteistön myynti ei ole oikein osuva, koska sen alle on sijoitettu ilman eri väliotsikkoa esimerkiksi määräosin omistetun kiinteistön myyntiä koskeva 5 luvun 56 §. Sinänsä väliotsikoiden käyttö on selventävää.

5 luvun 49 § Taloudellinen kokonaisuus

Kouvolan kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan kiinteistön jääminen myymättä sen vuoksi, ettei sitä koskeva erillistarjous peitä tätä kiinteistöä koskevaa alinta hyväksyttävää tarjousta, voi johtaa kummallisiin tuloksiin. Yksi kiinteistöistä voi olla itsessään lähes arvoton, mutta muodostaa kokonaisuuden oleellisen osan. Esimerkiksi lisämaaksi on saatettu hankkia erillinen tila ja rakennus on osittain rakennettu myös sen alueelle.

5 luvun 51 § Määräalan, ainesosan ja tarpeiston erikseen myynti

Lapuan kihlakunnanviraston ulosotto-osasto esittää, että 5 luvun 51 §:ssä velallisen suostumuksen vaihtoehdoksi tulisi säätää ulosottomiehen harkinta asianosaisten eduista. Näin velallinen ei ymmärtämättömyyttään voisi estää kaikille edullisempaa määräalan myyntiä.

Suomen Pankkiyhdistys esittää, ettei määräalan myynnin edellytykseksi asetettaisi velallisen suostumusta, sillä velallinen saattaa shikaaniluonteisesti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Ulosottomiehen tulisi voida yhdessä kiinnityksenhaltijoiden kanssa päättää ulosmitatun omaisuuden myynnistä.

5 luvun 52 § Oikeuden myynti yhdessä kiinteistön kanssa

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että 5 luvun 52 § tarkoittanee vain kiinteistön omistajana olevan velallisen omistamaa sähköliittymää. Liittymä voi kuitenkin olla myös jonkun muun. Lausunnonantaja toivoo asiasta selventävää mainintaa säännöksen perusteluihin.

5 luvun 56 § Määräosin omistettu kiinteistö

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 56 §:n 2 momenttia välttämättömänä, jotta osaomistajan panttioikeuksien haltijoita ei loukattaisi.

22 Vapaa myynti (5 luvun 60-65 §)

Ehdotukseen vapaata myyntiä koskevista säännöksistä otti kantaa 11 lausunnonantajaa.

Helsingin kaupungin mukaan ulosmitatun omaisuuden vapaata myyntiä koskevat ehdotukset parantavat mahdollisuuksia saada omaisuudesta parempi kauppahinta.

Itä-Suomen lääninhallituksen mukaan vapaan myynnin salliminen realisointikeinoksi lisää mahdollisuuksia saavuttaa myynissä paras mahdollinen hinta.

TeliaSonera Oyj pitää vapaata myyntiä koskevien säännösten ottamista lakiin perusteltuna, vaikka ne eivät tuokaan varsinaista muutosta nykykäytäntöön.

Perimistöimistöjen Liitto pitää vapaan myynnin mahdollistamista parannuksena.

Luottomiehet – Kredimännen ry pitää vapaata myyntiä perusteltuna vaihtoehtona, jos sen avulla saadaan ulosmitatusta omaisuudesta parempi hinta.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto arvioi vapaaehtoisen myynnin mahdollistamisen I-säävän tietyissä tapauksissa ulosoton kertymää.

Suomen Pankkiyhdistys pitää oikeana sitä suuntaa, johon ulosmitatun omaisuuden vapaata myyntiä koskevaa sääntelyä on kehitetty. Lausunnonantaja toivoo, että ulosottolain säännöksiä kehitettäisiin kauppakaaren säännösten suuntaisesti ja siten, että panttina olevan omaisuuden myynissä noudatettavat säännökset ja periaatteet olisivat samat riippumatta siitä, onko omaisuus kiinteää vai irtainta.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotuksesta ei selkeästi ilmene, koskeeko ulosottomiehen oikeus myydä omaisuus vapaamuotoisesti ilman asianosaisten suostumusta myös oikeuksia tai yhteisomistustilannetta.

Keskuskauppakamarin mukaan ulosottomiehellä tulisi olla päätösvalta vapaan myynnin suhteen ilman velallisen suostumusta, sillä vapaa myynti on kaikkien osapuolten edun mukaista.

Helsingin hovioikeuden mukaan olisi suotavaa, että vapaan myynnin osalta säädettäisiin riimenomaisesti, milloin ja millä edellytyksillä toimenpiteistä voi valittaa.

5 luvun 61- 62 § Ulosottomiehen toimittama ja muu vapaa myynti

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan 5 luvun 61 §:n muotoilu käyvän hinnan todennäköisyydestä on liian väljä. Lainkohdassa pitäisi korostaa sitä, että tarjous saadun selvityksen mukaan vastaa käypää hintaa. Tämä korostaisi ulosottomiehen selvitysvelvollisuutta.

Suomen Pankkiyhdistyksen mukaan myynnin suorittaminen joko huutokaupalla tai vapaaehtoisella myynnillä tulisi olla ulosottomiehen päätettävissä ilman velallisen myötävaikutusta. Tämä takaisi säännösten käytännön toimivuuden ja estäisi velallisen shikaaniluonteiset kiellot.

Nordea Pankki Suomi Oyj:n mukaan 5 luvun 61 ja 62 §:ssä asetetut suostumusedellytykset ovat liian tiukat. Ne ovat omiaan vesittämään käytännössä kyseisten säännösten soveltamisen. Lausunnonantaja pitää valitettavana, että ehdotuksessa on vapaan myynnin osalta päädytty jäykkään rakenteeseen eikä konkurssisäännön aikaisempaan 71 §:ään liittyviä kokemuksia ole otettu huomioon. Ehdotetuilla säännöksillä ei saada käytännössä mitään etua, sillä nykyisinkin kiinteistö voidaan omistajan suostumuksella myydä vapaalla kaupalla ilman viranomaisia.

5 luvun 64 § Myyntiehdot

Helsingin hovioikeus pitää 5 luvun 64 §:n 2 momentin säännöstä ehdottoman tarpeellisena.

23 Jakomenettely (6 luvun 1-11 §)

Jakomenettely koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa 14 lausunnonantajaa.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää 6 luvun säännöksiä tarkoituksenmukaisina.

Perimistöimistöjen Liitto kritisoi näkemystä, jonka mukaan tilitystä pidetään teknisenä toimintona, josta voidaan säätää asetuksella. Lausunnonantaja huomauttaa säädöshierarkiasta: jos velkojalta perittävä tilitysmaksu on lain mukaan laskettava kultakin ulosottoasialta, ei ole sopivaa asetuksella määrätä laskemaan sitä velkojille tilitettävästä kokonaissummasta.

6 luvun 2 § Jakoluettelo ja -päätös

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan tavanomaisen irtaimen omaisuuden huutokaupassa kertyneiden varojen jako ulosottomiehen eri päätöksellä on jäykkä ja työläs menettely. Varat tulisi lausunnonantajan mukaan ilman päätöksellä tehtävää jakoa kohdentaa saataville etuoikeusjärjestyksessä samalla tavalla kuin palkan ulosmittauksessa. Lausunnonantaja esittää seuraavanlaista 6 luvun 2 §:n 1 momenttia: ”Jos myyntiä varten on laadittu asianosaisluettelo, varat on jaettava siihen perustuvan jakoluettelon mukaisesti. Muussa tapauksessa varat kohdennetaan saataville säädetyssä etuoikeusjärjestyksessä ja kohdennustiedot tallennetaan ulosoton tietojärjestelmään.”

6 luvun 3 § Saatava- ja velkojakohtainen kohdentaminen

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä, että lakiin otetaan velkojia ja velallista sitova suoritusten kohdentamisjärjestys.

Eläketurvakeskus pitää ehdotettua säännöstä suoritusten kohdentamisesta hyvänä.

Kuluttajatutkimuskeskus pitää ehdotettua säännöstä suoritusten kohdentamisesta perusteltuna.

Suomen Pankkiyhdistys pitää erityisen kannatettavana varojen kohdentamista koskevan säännöksen kirjaamista lakiin.

Suomen Kuntaliitto pitää ehdotusta varojen kohdentamisjärjestyksestä erittäin perusteltuna, sillä kuntien kannalta tilanne selkiytyisi merkittävästi sen myötä.

Helsingin hovioikeus pitää varojen kohdentamista koskevan säännöksen ottamista lakiin kannatettavana.

Velkaloukku ry kannattaa suoritusten kohdentamista koskevaa säännöstä. Lausunnonantajan mukaan kohdentamisessa tulee kuitenkin ottaa huomioon takaajan tai pantinantajan asema: velkoja ei saisi kohdentaa maksua esimerkiksi niin, että heikommalla panttioikeudella oleva luotto on etusijalla takaajan tai pantin kustannuksella.

Työministeriö esittää nykyisen epäselvän oikeustilan selventämiseksi, että 6 luvun 3 §:ään lisätään seuraava maininta: ”Mikäli velkojalla on velalliselta useita saamisia, suoritus luetaan pääoman lyhennykseksi vasta, kun kaikkien saamisten korko on tullut maksetuksi”. Lausunnonantajan esityksen takana näkemys siitä, että yksittäisen työnantajan palkkaturvavelkaa tulee käsitellä kokonaisuutena eikä suorituksia tule lukea pääoman lyhennykseksi ennen kuin koko velkapääomalle kertynyt korko on tullut maksetuksi.

Työeläkelaitosten liitto huomauttaa, että säännöksessä pitäisi olla selvyiden vuoksi viittaus yksityishenkilön velkajärjestelystä ja yrityssaneerauksesta johtuviin erityistilanteisiin. Lausunnonantajan mukaan velkojalla pitää olla myös mahdollisuus luopua saamisistaan ja disponoida niistä.

Verohallinto toteaa, että nykyisin veron maksut on ulosotossa kirjattu veronkantolain ja velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Veronkantolain 4 c §:ssä on suoritusjärjestyksenä mainittu pääoman jälkeen eräitä koronluonteisia eriä. Lausunnonantajan mukaan jos katsotaan, että 6 luvun 3.1 § vaatisi muutosta nykykäytäntöön, olisi lakiin otettava säännös, jonka mukaan ulosottolain määräämästä kohdentamisjärjestyksestä voidaan poiketa, jos siitä on muualla säädetty erikseen. Veronkantolain säännökset olisivat silloin erityislakina ensisijaisesti sovellettavia. Lausunnonantaja huomauttaa myös, että laissa olisi hyvä olla viittaus yksityishenkilön velkajärjestelyssä ja yrityssaneerauksessa sovellettiin erityissäännöksiin maksujen kohdentamisesta.

Perimistöimistöjen Liiton ja Intrum Justitia Oy:n mukaan 6 luvun 3 §:n 1 momenttia tulisi muuttaa niin, että varat kohdennetaan ensin kuluille, sen jälkeen kunkin saatavan koroille ja viimeiseksi pääomalle. Kulusaatava on liitännäinen sekä korko- että pääomasatavaan rähden.

6 luvun 4 § Jakokeskustelu

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto esittää harkittavaksi, että ulosottomiehelle myönnettäisiin valtuus lähettää kutsu jakokeskusteluun ehdotettua lyhyemmän määräajan puitteissa. Lausunnonantaja esittää asiasta seuraavanlaista säännöstä: ”Jakokeskustelusta on soveltuvin osin voimassa, mitä asianosaiskeskustelusta säädetään 5 luvun 26 ja 34-36 §:ssä. Kutsu jakokeskusteluun on lähetettävä viimeistään neljä viikkoa ennen jakokeskustelua, jollei lyhyempi kutsuaika ole aiheellinen. Kutsua jakokeskusteluun ei tarvitse julkaista, jos kaikki asianosaiset tunnetaan.”

24 Tilityksen edellytykset ja tilitysmenettely sekä jako-osan säilyttäminen ja erikseen tallettaminen (6 luvun 12-24 §)

Ehdotuksiin 6 luvun 12-24 §:stä otti kantaa 12 lausunnonantajaa.

6 luvun 13 § Ulosottovalitus ja täytäntöönpanoriita

Helsingin hovioikeus pitää 6 luvun 13 §:n säännöstä hyvänä.

Itä-Suomen hovioikeudella ei ole huomauttamista 5 luvun 13 §:stä. Lausunnonantajan mukaan tuomareitten koulutuksessa tulisi korostaa ulosottovalitusta käsittelevän tuomioistuimen keskeytymääräyksen merkitystä tärkeänä oikeusturvakeinona.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto esittää harkittavaksi, onko kaikkien asianosaisluettelon laatimisen sisältäneiden toimitusten osalta perusteltua lykätä varojen tilittämistä jakotoimituksen lainvoimaiseksi tuloon asti. Valitus jaosta saattaa koskea varsin rajattua kysymystä.

6 luvun 16 § Tilityksen keskeytyspyyntö

Itä-Suomen lääninhallitus pitää tilityksen keskeytyspyyntöä koskevaa säännöstä perusteltuna.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto puoltaa ehdotusta tilityksen keskeytyspyynnöstä, sillä nykyisin tilityksen jälkeen ei ole lainkaan muutoksenhakumahdollisuutta.

Helsingin hovioikeus pitää tilityksen keskeyttämistä koskevaa säännöstä asiamukaisena ja tarpeellisena.

Espoon käräjäoikeus pitää ehdotusta tilityksen keskeytyspyynnöstä valittajan oikeusturvan kannalta kannatettavana.

Kuluttajatutkimuskeskus pitää mahdollisuutta tilityksen keskeyttämiseen muutoksenhakijan pyynnöstä perusteltuna.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* pitävät säännöstä periaatteellisesti tärkeänä asianosaisten oikeusturvaa parantavana uudistuksena. Ehdotus on lausunnonantajien mukaan sopivalla tavalla muotoiltu käytännön vaatimuksia vastaavaksi. Lausunnonantajat korostavat vielä riittävää tiedonkulkua, jotta potentiaaliset muutoksenhakijat voivat toimia oikeuksiensa turvaamiseksi.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan tilityksen keskeytys palvelee tavoitetta tehdä muutoksenhaku ulosotossa helpommaksi.

Itä-Suomen hovioikeus kannattaa tilityksen keskeytyspyyntöä koskevan säännöksen ottamista lakiin. Lausunnonantajan pohtii, pitäisikö ulosottomiehelle säätää velvollisuus ilmoittaa mahdollisuudesta tilityksen keskeyttämiseen silloin, kun asianosainen ilmoittaa hakevansa muutosta. Lausunnonantaja huomauttaa vielä, että velallisen valituslegitimaatio sivullisen puolesta ei ole niin yksiselitteinen asia kuin perusteluissa on mainittu. Pääsääntönä olevasta valitusoikeuden puuttumisesta on oikeuskäytännössä poikettu tietyin edellytyksin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiames pitää mahdollisuutta tilityksen keskeytyspyyntöön tärkeänä sivullisen ja velallisen jälkikäteisten oikeussuojakeinojen toteutumisen kannalta. Lausunnonantajan mukaan olisi aiheellista, että velallisella olisi mahdollisuus keskeytyspyynnön yhteydessä esittää ne perusteensa, joihin hän vetoaa ulosottovalituksessa. Pääsääntöinen keskeytysaika voisi siten olla kolme viikkoa. Lausunnonantajan mukaan tilityksen keskeyttämisestä ilman pyyntöä tulisi säätää nimenomaisesti niitä tilanteita varten, kun muutoksenhaku aika ei ole sivullisen osalta vielä alkanutkaan. Vielä lausunnonantajan mukaan täytäntöönpano tulisi voida pyynnöstä keskeyttää myös valitettaessa käräjäoikeuden hylkäävästä päätöksestä hovioikeuteen.

6 luvun 22 § Erikseen tallettaminen

Turun käräjäoikeus huomauttaa 6 luvun 22 §:n osalta, että taloudellisista oloista johtuen ei välttämättä ole olemassa sellaista korollista tiliä, jolta varat voidaan nostaa heti kerralla.

25 Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn (10 luvun 4, 5 ja 8 §)

Muutoksenhakua ulosottomiehen menettelyyn koskeviin säännösehdoiksiin otti kantaa kaksi lausunnonantajaa.

Helsingin hovioikeus pitää 10 lukuun ehdotettuja muutoksia tarpeellisina. Lausunnonantaja huomauttaa, että luvun otsikko on harhaanjohtava, sillä esimerkiksi vapaassa myynnissä yksityisen toimittamaan irtaimen huutokauppaan saa hakea muutosta.

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että jos huutokauppa korvataan sanalla myynti, vastaava korjaus tulisi tehdä myös ulosottolain 10 lukuun.

10 luvun 4 § Valituksen määräaika

Espoon käräjäoikeus pitää ehdotusta 10 luvun 4 §:stä käytännön tilanteita selventävänä.

10 luvun 8 § Valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Espoon käräjäoikeus pitää 10 luvun 8 §:n 3 momenttia muutoksenhakijan oikeusturvan kannalta hyvänä.

Helsingin hovioikeuden mukaan 10 luvun 8 §:ään tulisi ottaa viittaus 6 luvun 13 §:ään. Viittaus selkiinnyttäisi tilannetta niin valittajien kuin valituksia käsittelevien tuomioistuintenkin kannalta.

26 Ehdotuksen liitelait

26.1 Ulosottomaksuista annettu laki

Ulosottomaksuja koskeviin säännösehdotuksiin otti kantaa 19 lausunnonantajaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ulosottomaksujen alentamista pienen toistuva istulon pitkäaikaisessa ulosmittauksessa perusteltuna ja näkee sen todennäköisesti myös vähentävän velallisten tarvetta turvautua toimeentulotukeen.

Valtiovarainministeriöllä ei ole huomautettavaa ulosottomaksuja koskeviin muutosehdotuksiin.

Stakes kannattaa sinänsä ehdotusta ulosottokulujen vähentämisestä. Lausunnonantaja kuitenkin katsoo, että maksuvapaus tulisi kohdentaa siten, että sillä tosiasiallisesti voidaan lyhentää ulosottoaikaa ja siten helpottaa velallisten asemaa. Kulujen vähentämisen tulee kohdentua ensisijaisesti alimmissa tuloryhmissä olevien hyväksi. Nykyinen ehdotus johtaa siihen, että suhteellisen pieniä yksittäisiä velkoja maksavat velalliset joutuvat muita huonompaan asemaan.

Lapin lääninhallitus pitää hyvänä asiana, että heikossa tabudellisessa asemassa ja usein myös pitkään toistuvaissuoritusten ulosmittauksen kohteena olevien velallisten vähimmäissuojaa kehitetään mm. alentamalla ulosottomaksuja.

Helsingin hovioikeus kannattaa pitkäkestoisen ulosoton taulukkomaksuja koskevaa ehdotusta. Lisäksi lausunnonantaja pitää perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan ulosottomies voi myöntää maksuvapautuksen silloin, kun maksujen määrä suhteessa kertymään nousisi suhteettoman korkeaksi.

Kuluttajatutkimuskeskus kannattaa ehdotusta ylärajan asettamisesta taulukkomaksuille samoin kuin maksuvapauden myöntämisestä tietyissä kohtuuttomissa tilanteissa.

Sosiaaliamiehet ry pitää erittäin myönteisenä pyrkimystä pienentää pitkään ulosotossa olleiden velallisten ulosottokuluja.

Itä-Suomen lääninhallitus on tarkastuskäytännössä havainnut, että ulosottopiireissä on perinnässä joskus runsaastikin ohimaksuista aiheutuneita ulosottomaksuja. Lausunnonantaja kysyy, pitäisikö ulosottomaksut tällaisessa tilanteessa periä velkojalta, jos hän ei vaikuta siihen, että varat tilitetään ulosoton kautta.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottomaksuja koskeva ehdotuksen osuus on syytä tarkistaa kokonaan. Ulosottomaksutulojen mittava vähentäminen ilman ehdotusta korvaavista tuloista suistaa ulosottolaitoksen lausunnonantajan mielestä rahapulaan.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan pääasia ulosottomaksujen osalta on se, että niillä katetaan jatkossakin noin 2/3 osaa ulosottolaitoksen menoista.

Verohallinnon mukaan käytännössä saattaa syntyä tarve vapauttaa velallinen ulosottomaksusta myös jälkikäteen, jo syntyneestä maksuvelvollisuudesta. Esimerkiksi veron peruste saattaa jo ulosottoon lähettämisen hetkellä olla poistunut, mutta tietoa siitä ei ole saatu ajoissa. Ulosottomies on velvollinen perimään velalliselta ulosottomaksun eikä sitä nykyisten säännösten perusteella voida palauttaa. Lain täydentäminen palautusmahdollisuutta koskevilla säännöksillä parantaisi velallisten oikeusturvaa.

Kuluttajaviraston mukaan olisi tarkoituksenmukaista yksiselitteisesti todeta, että kun velallinen on suorittanut taulukkomaksuja kolmen vuoden aikana 27 kuukaudelta, niitä ei enää periä lainkaan. Ehdotuksen yleisperusteluissa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa on lausunnonantajan mukaan asiasta lausuttu ristiriitaisesti. Kuluttajavirasto toteaa myös, että säännöskohtaisissa perusteluissa olisi hyvä esimerkein eritellä, missä tilanteissa ulosottomaksuista olisi mahdollista kohtuullisuuden nimissä luopua. Lausunnonantaja mainitsee itse esimerkeinä tilanteet, joissa velan pääoma ei tulojen vähyden, ulosottomaksujen ja viivästyskorkojen vuoksi lainkaan pienene tai joissa velallinen maksaa ulosoton kautta velat pois saamallaan järjestelyluotolla, sosiaalisella luotolla tai kirkon akordiyavustuksen turvin.

Kuluttajavirasto esittää vielä, että ulosottomaksujen pitämiseksi kohtuullisena tilanteissa, joissa velallisella on useita samassa etuoikeusasemassa olevia velkoja eri velkojilta, velat maksettaisiin yksi kerrallaan pois, velkojille maksettaisiin varoja vuorotellen tai ulosottomaksuista luovuttaisiin.

Velkaneuvonta ry kannattaa ehdotusta ulosottokulujen pienentämisestä. Lausunnonantajan mukaan valtion tulisi luopua ulosottomaksuista kokonaan silloin, kun velkoja maksetaan esi-

merkiksi Takuu-Säätiön myöntämällä takauksella, kirkon tai Punaisen Ristin katastrofiavustuksella tai sosiaalisella luotolla.

Katakombista Elämään Kansanliike ry esittää lakiin otettavaksi säännöksen, jonka mukaan yhtä velallista kohti saadaan periä vain yksi ulosottomaksu kuukaudessa siitä huolimatta, että häneen kohdistuu ulosmittaus useammasta velasta.

Perimistöimistöjen Liitto kannattaa ehdotuksia taulukkomaksujen alentamisesta ja poistamisesta pitkään jatkuneen toistuvaistulon ulosmittauksessa. Lausunnonantajan mukaan olennainen parannus olisi, jos taulukkomaksut voitaisiin laskea velalliselta kerralla perityn rahamäärän perusteella asiakohittaisen laskentamallin sijaan. Ulosottomaksuja ei kuitenkaan tule vyöryttää velkojien maksettavaksi, vaan säästöt on pyrittävä löytämään toiminnan rationalisoinnista ja kustannusten karsimisesta.

Luottomiehet – Kreditmännens ry pitää taulukkomaksujen alennuksia ja niiden poistamista pitkään jatkuneen toistuvaistulon ulosmittauksen jälkeen velallisen näkökulmasta tervetulleina. Lausunnonantaja pitää kuitenkin tärkeänä, ettei ulosottomaksujen helpotuksia peritä velkojilta.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto pitää tärkeänä, ettei ehdotettuja taulukkomaksujen alennuksia siirretä nykyistä enemmän velkojien maksettavaksi korottamalla ns. tilitysmaksua.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liitto toteaa, ettei ulosottomaksujen alentaminen saa johtaa resurssien vähenemiseen ulosotossa. Jo nyt elatusmaksujen ulosotto on lausunnonantajan mukaan useilla paikkakunnilla tehotonta ja viranhaltijat haluttomia perimään elatusapumaksuja.

Suomen Kuntaliiton mukaan taulukkomaksun tulisi olla toistuvaistulon ulosmittauksessa huomattavasti nykyistä alempi, sillä niiden osalta ulosoton kustannukset tehdystä työstä ovat pienet. Ei ole perusteltua, että taulukkomaksuilla katetaan ulosoton muita kuluja. Velkojien saatavat eivät näiden maksujen vuoksi kerry riittävän ripeästi ja velalliset kokevat ne epäoikeudenmukaisiksi. Lausunnonantajan mukaan ehdotusta tulisi muuttaa niin, että taulukkomaksut kohdentuisivat oikein ja säännös olisi selkeä ja yksinkertainen.

26.2 Laki perintökaaren muuttamisesta

Perintökaaren säännöksiin ehdotettuihin muutoksiin otti kantaa viisi lausunnonantajaa.

17 luku 2a § Perinnöstä luopumisesta ja perintöosuuden luovuttamisesta

Itä-Suomen lääninhallituksen mukaan selkeintä olisi säätää perinnöstä luopuminen päteväksi, jos luopumisilmoitus on talletettu maistraattiin. Tämä olisi verrattavissa läheisten välistä lahjaa koskevan ilmoituksen tallettamiseen.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan perintöosuuden luopumisilmoitus tulisi aina tallettaa maistraattiin, jotta välttyttäisiin jälkipäivätyiltä asiakirjoilta.

Rovaniemen kihlakunnan ulosotto-osaston mukaan perinnöstä luopumisesta tulisi aina tehdä kirjallinen ilmoitus maistraattiin.

Turun maistraatti kysyy, onko luopumisilmoituksessa kysymys lahjanlupauslain mukaisesta ilmoituksesta maistraatille, jonka maistraatti rekisteröi ja oikeusrekisterikeskus tallettaa vai tapahtuuko tallettaminen maistraatissa.

Helsingin hovioikeus esittää, että perintökaaren 19 luvun 2 §:ssä käytettäisiin osakkaan asemasta sanaa velallinen, jolloin maininta kattaisi myös erityisjälkisäädöksen saajan.

27 Muuta lausunnoissa esitettyä

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että ulosottolain kokonaisuudistuksen viimeisen vaiheen yhteydessä esitetään kattava ja kokoava selvitys uudistuksen taloudellisista ja muista vaikutuksista.

Länsi-Suomen lääninhallitus huomauttaa, että ulosoton virkojen täytössä ja organisaation kehittämässä tulee ottaa huomioon uudistuksen aiheuttamat työvoiman lisätarpeet. Määrärahat ulosottohenkilöstön koulutuksen järjestämiseen on myös turvattava.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry muistuttaa uudistuksen myötä lisääntyvistä ulosottohenkilöstön työtehtävistä. Lausunnonantajan mukaan olisi syytä tutkia ulosottolaitoksen työmääriä ja arvioida, minkälaisia henkilöstömääriä asianmukainen ulosotto edellyttäisi. Saman toteaa *Suomen Lakimiesliitto*.

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry suhtautuu varauksellisesti näkemukseen siitä, että Uljas-järjestelmä vähentäisi henkilöstötarvetta. Lausunnonantajan mukaan muutoksen tultua voimaan tuleekin tarkoin seurata henkilöstön jaksamista ja osaamisen kehittymistä ja reagoida viipymättä esiintulleisiin ongelmakohtiin.

Suomen hovioikeustuomarit ry arvio, että ehdotuksen myötä ulosottoviranomaisten tehtävät lisääntyvät ja muuttuvat vaativimmiksi ja monimuotoisimmiksi.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ehdotus toteutuessaan lisää ulosottohenkilöstön työmäärää. Kihlakunnanvoutien yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvien tehtävien lista laajenee, vaikka voutien vakansseja samaan aikaan lakkautetaan.

Länstyrelsen på Åland huomauttaa, että uudistuksen myötä tarvittavaa koulutusta tulee antaa myös ruotsinkielellä.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Suomen Lakimiesliitto* katsovat, että ulosottomenettelyn ja velkajärjestelyn suhdetta olisi tarkasteltava kriittisesti uudelleen, sillä parantuva velallisen

suoja ja ulosottooperusteiden vanhentuminen lähentävät menettelyjä toisiinsa. Velkajärjestelyä lausunnonantajat pitävät byrokraattisena ja kalliina.

Työeläkelaitosten liitto pitää tärkeänä, että eläkelaitoksille varataan riittävästi aikaa järjestelmämuutosten tekemiseen ennen uudistuksen voimaantuloa.

Stakes katsoo, että ulosoton päättymisen tulisi velallisten osalta myös tosiasiallisesti johtaa siihen, että he perinnän lisäksi vapautuvat myös muista ulosoton seuraamuksista. Velkojen lopullisesta vanhentumisesta tulisi säätää mahdollisimman pian.

Katakombista Elämään Kansanliike ry huomauttaa, että saatavien lopullista vanhentumista tarvitaan velkaongelman ratkaisemiseksi. Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että sekä saamisten lopullisen vanhentumisen että ulosoton vanhentumisen pääsäännöksi asetettaisiin 12 vuotta.

Sosiaaliamiehet ry:n mukaan on välttämätöntä säätää velkojen lopullisesta vanhentumisesta. Suurin ongelma ulosotossa on se velallisryhmä, joka ei kohtuullisessa ajassa kykene maksamaan velkojaan kokonaan tai saamaan sellaista maksu- tai velkajärjestelyä, jossa velanmaksu päättyisi kohtuullisessa ajassa.

Katakombista Elämään Kansanliike esittää ulosottolakiin seuraavia velallisen oikeuksia turvaavia säännöksiä: säännös panttivelkojan lojaliteetista, joka kieltäisi epälojaalin hyötymisen velallisen kustannuksella; säännös ulosottomiehen velvollisuudesta valvoa velallisen laillisia oikeuksia ulosottomenettelyssä; säännös siitä, että viranomainen vastaa velan todellista jäännösmäärä koskevan tiedon antamisesta velalliselle; säännös siitä, ettei ulosottoimin peritä todellisen jäännösvelan ylittäviä määriä; säännös siitä, että panttiesineen arvonnousu tulee ensi sijassa velan lyhennykseksi.

Veronmaksajain Keskusliitto esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi vaihtoehdoksi, että ulosottomies omaisuuden realisoinnin jälkeen ensin tilittäisi mahdollisesta luovutusvoitosta määräytyvän veron veronsaajille ja vasta loppuosan velkojille. KHO:n ratkaisukäytännön mukaan omistaja joutuu maksamaan luovutusvoitosta määrättävät verot, vaikka omaisuus olisi myyty pakkorealisaatiossa. Lausunnonantaja itsekin huomauttaa, ettei ehdotettu vaihtoehto ole ongelmaton panttivelkojan kannalta.

Suomen Kuntaliiton mukaan pysäköintivirhemaksujen huonompi etuoikeussija tulisi kumota ja nämä maksut tulisi rinnastaa muihin saataviin. Muutoin henkilöt, joilla on runsaasti saatavia ulosotossa, eivät käytännössä koskaan suorita pysäköintivirhemaksuja.

Suomen Pankkiyhdistys pitää valitettavana sitä yleistä maksukyvyttömyyslainsäädännössä viime vuosikymmenenä ollutta kehitystä, jossa vakuusvelkojen asemaa ja yritysomaisuuden vakuutena käyttöä on heikennetty.

Velkaneuvonta ry:n mukaan kahdenkertaisesta ulosotosta tulisi luopua. Varallisuutta ei tulisi lausunnonantajan mukaan ulosmitata, jos velallinen kykenee osoittamaan, että varallisuus on hankittu (palkan tms.) ulosmittauksen jälkeen velalliselle jääneistä tuloista. Vielä lausunnonantaja esittää, että laki velkojen lopullisesta vanhentumisesta tulee saattaa voimaan.

Keskuskauppakamari pitää kesällä 2003 säädettyyn asetukseen perustuvaa tilitysmaksujen veloitusjärjestelmää velkojen kannalta hankalana. Asia tulisi lausunnonantajan mukaan korjata viimeistään kokonaisuudistuksen III vaiheessa.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton mukaan tulisi perusteellisesti selvittää ja huomioida valmisteilla olevan ulosottolain suhde sosiaaliseen luototukseen ja muihin vapaaehtoisen velkajärjestelyn keinoihin.

Elatusvelvollisten Liitto pitää ulosottooperusteen täytäntöönpanokelpoisuudelle säädettyä 15 vuoden määräaikaan liian pitkänä. Lausunnonantajan mukaan soveliaampi aika oli 8 vuotta.

Elatusvelvollisten Liiton mukaan olisi hyvä elatusvelvollisten oikeudenmukaisen kohtelun vuoksi, jos ulosottomies voisi helpommin keskeyttää elatusavun perinnän erityisillä syillä.

Yksin- ja Yhteishuoltajien liitto muistuttaa perinnän tehostamisen ja perintäneuvonnan tarpeesta.
